

گزارشی از اسناد وقف (مرکز اسناد فرایبورگ)

معرفین: نوری، محمد؛ نصر، اباذر

فقه و اصول :: وقف میراث جاویدان :: زمستان 1389 - شماره 72

از 45 تا 86

آدرس ثابت : <http://www.noormags.com/view/fa/articlepage/790859>

دانلود شده توسط : کتابخانه مرکز تحقیقات حج حوزه نمایندگی ولی فقیه

تاریخ دانلود : 1393/07/05 08:38:13

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است. بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

گزارشی از اسناد وقف (مرکز اسناد فرایبورگ)

محمد نوری - اباذر نصر

www.asnad.org

چکیده

عده‌ای بزرگ‌ترین دستاورد بشر در هزاره سوم را دستیابی به دستاوردهای اینترنت و صفحات الکترونیکی دانسته‌اند؛ چنان‌که هزاره نخست میلادی، اختراع کاغذ و در هزاره دوم، اختراع چاپ را شاهد بود. البته این نکته تمام واقعیت نیست و در هزاره سوم شاهد تحول در منابع پژوهشی و توجه پژوهشگران به منابع جدید نیز هستیم؛ از جمله توجه بشر به اسناد به عنوان منبع تحقیق، زمینه‌ساز تحولات ژرف شده و الکترونیکی شدن اسناد، ابعاد این تحول را چند برابر ساخته است. پیدایش مراکز دیجیتال اسناد امکان دسترسی به اسناد و سرعت دسترسی و نیز حفظ و نگهداری آنها را چند برابر ساخته و سبب توسعه تحقیقات شده است.

مرکزی در شهر فرایبورگ آلمان وابسته به دانشگاه فرایبورگ هست که به فناوری مدرن دیجیتال اسناد مجهز است و اسناد زیادی را گرد آورده و ذخیره کرده تا آماده سرویس دهی باشد. بخشی از این اسناد درباره وقف و موضوعات وقفی است. اینک نخست به معرفی مرکز و سپس اسناد وقفی آن می‌پردازیم.

کلیدواژه:

وقف، موقوفات، مرکز اسناد فرایبورگ

درباره مرکز اسناد فرایبورگ

این بانک اطلاعاتی به سرپرستی آقای کریستف ورنر و هماهنگی‌های خانم بیانکا دووس و حمایت‌های خانم صنعتی، کار خود را تحت عنوان بانک اطلاعاتی دانشگاه فرایبورگ آغاز کرد. کارهای مرتبط با اسناد در این مرکز به نام «پروژه اسناد آرگ» مشهور شد. آنگاه در تیر ماه ۱۳۷۸ پروژه اسناد آرگ به دانشگاه ماربورگ انتقال یافت و اکنون زیر نظر گروه ایران‌شناسی مرکز «پژوهش‌های خاورمیانه» در همان دانشگاه به کار خود ادامه می‌دهد.

۴۶

وقف

گزارشی از اسناد وقف (مرکز اسناد فرایبورگ)

پروژه اسناد آرگ در سال ۲۰۰۳ در بخش اسلام‌شناسی دانشگاه فرایبورگ (با نظارت دکتر کریستف ورنر) پایه‌گذاری و از سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۷ از طرف بنیاد پژوهشی آلمان (DFG) پشتیبانی مالی شده است. اکثریت مدارک حاضر در آن زمان با کمک و همکاری تنی چند از دانشجویان علاقه‌مند و به سرپرستی خانم بیانکا دووس (هماهنگ ساز پروژه)، وارد بانک اطلاعاتی شده است.

در این بانک اطلاعاتی دو زبانه فارسی و انگلیسی، تاکنون نزدیک به هزار سند آماده بهره برداری شده است. بنا به اظهار مسئولان این پایگاه، بانک اطلاعاتی مذکور به منظور جمع‌آوری اسناد ایران و آسیای مرکزی در چارچوب گروه‌های پژوهشی بین‌المللی و ایجاد فضای مناسبی برای تأمین منابع تحقیقاتی و دستیابی به اسناد و مدارک تاریخی فارسی انتشار یافته و منتشر نشده، طراحی شده است.

این بانک اطلاعاتی، با الگوبرداری از آرشیو ملی ایران اسناد خود را به دو بخش: اسناد خصوصی و دولتی تقسیم کرده و اسنادی را از قبیل فرمان‌ها و رقم‌ها، مکاتبات رسمی و منشآت شخصی و اسناد شرعی - حقوقی مانند قباله‌جات خرید و فروش، اجاره و واگذاری، وقف‌نامه‌ها، عقدنامه‌ها و احکام قضائی در بر می‌گیرد.

نحوه ارزش‌گذاری اسناد در درجه اول به محتوای آنها برمی‌گردد. البته نشانی محل نگاهداری یا چاپ سند در کتاب، مجله، پایگاه و... را در اختیار کاربر قرار می‌دهند تا به راحتی، خود به سند دسترسی پیدا کند و ارزش آن را دریابد.

منابع اطلاعات

این بانک از گروه بانک‌هایی است که متن اصلی اسناد را در اختیار ندارد، بلکه

اطلاعات اسناد را از جاهای دیگر اخذ کرده و صرفاً اطلاعات اسناد و نهایتاً متن اسنادی را که از دیگر بانک‌ها اخذ کرده، در اختیار کاربران قرار می‌دهد. اما چرخه کار این گونه است: نخست منابع مستند و علمی شناسایی می‌شود؛ سپس اسناد مندرج در آنها اخذ شده، وارد سایت می‌گردد؛ از این رو این بانک؛ به این روش، در حال گسترش است و هر هفته اسنادی جدید به آن افزوده می‌شود. آخرین نسخه بانک اطلاعاتی کاملاً بر اساس «وب» است. تعداد اسناد موجود در بانک اطلاعاتی به طور قابل توجهی افزایش یافته و در حال حاضر هم شامل اسناد منتشر شده و هم اسناد منتشر نشده است. منابع شامل اسناد به چند دسته زیر تقسیم می‌شوند و کارشناسان مرکز با شناسایی این منابع، اسناد را از آنها اخذ می‌کنند. اما منابع به چند گروه زیر طبقه‌بندی می‌شوند:

۱. اطلاعات آرشیوی و کتابخانه‌ای:

بسیاری از اسناد در آرشیوها و کتابخانه‌هاست و تقریباً همه آنها، اسناد را طبقه‌بندی، ثبت و بایگانی کرده و اطلاعات این اسناد شامل فهرست راهنما، شناسنامه و متن را منتشر کرده‌اند. این مراکز به سه دسته زیر تقسیم می‌شوند:

الف. آرشیوهای ملی، کتابخانه‌ها و موزه‌های داخل کشور، مانند: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، کتابخانه مجلس شورای ملی، کتابخانه آستان قدس رضوی، کتابخانه وزارت امور خارجه، آستانه حضرت عبدالعظیم، آستانه قدسی شیخ صفی‌الدین اردبیلی، مسجد جامع یزد، موزه آذربایجان، و موزه ایران باستان.

ب. آرشیوها و موزه‌های خارجی، مانند: آرشیوهای هلند، فرانسه، انگلستان، ایتالیا، ترکیه، برلین، موزه انگلستان، توپقای سرا و...

ج. آرشیوهای شخصی، مانند: مجموعه محمود افشار، آقاخان، قسیم بوشهری، محمود گلبن، مجموعه‌های شخصی در سوئد و تهران و دیگر مجموعه‌های شخصی در ایران و خارج از ایران.

این پایگاه آمادگی خود را برای انتشار اسناد موجود در آرشیوهای خصوصی اعلام کرده تا سندهای تازه را معرفی نماید.

این منابع، بر اساس ترتیب حروف الفبا تنظیم شده و از طریق انتخاب محل نگهداری، اسناد درخواستی دسترس پذیر است.

۲. اطلاعات چاپی:

دومین گروه از منابع، مجموعه‌هایی است که به صورت کتاب یا مجله چاپ شده‌اند و خود به چند دسته زیر قابل تقسیم‌اند:

الف. کتاب‌های فارسی‌زبان، مانند: یکصد و پنجاه سند تاریخی جهانگیر قائم مقامی.
ب. کتاب‌های لاتین، مانند:

• Garthwaite, Gene. *Khans and shahs: A documentary analysis of the Bakhtiyari in Iran*, Cambridge, 1983.

• Busse, Heribert. *Untersuchungen zum islamischen Kanzleiwesen an Hand turkmenischer und safawidischer Urkunden*, Kairo, 1959.

• Chekhovich, Olga Dmitrieva, *Samarkandskie documenty 15-16 vv: Ovladeniakh Khodzhi Akhrara v Srednei Azii u Afganistane*, Moskva, 1974.

ج. مجلات لاتین که با چاپ مقالاتی به معرفی اسناد پرداخته‌اند، مانند:

- Oriens
- CENTRAL Asiatic Journal
- Journal of the Panjab
- Zeitschrift der Deutschen Morgen landischen Gesellschaft
- Wiener Zeitschrift fur die Kunde des Morgenlandes.

د. مجلات فارسی‌زبان مانند: مجلات راهنمای کتاب، بررسی‌های تاریخی و فرهنگ

ایران‌زمین، وقف میراث جاویدان.

البته تعداد محدودی از اسناد منتشر نشده هم با اجازه مؤسسات یا افراد مختلف، در

این بانک اطلاعاتی درج شده است.

ملاک‌های گزینش:

قواعد گزینش اسناد در این بانک اطلاعاتی، بر پایه اهمیت سند، گستره زبان و دوران تاریخی آن است:

۱. گستره زبان و جغرافیا:

در این بانک اطلاعاتی، واژه "فارسی" به معنی تاریخی - فرهنگی آن مد نظر قرار گرفته است و به حوزه جغرافیایی زبان فارسی و جهان ایرانی اطلاق می‌گردد. در این زمینه اسنادی که به نوعی با قلمرو زبان فارسی پیوند روشن و واضح دارند و نیز آنهایی که به دیگر زبان‌ها مانند عربی و ترکی نگاشته شده‌اند مورد نظر قرار می‌گیرند. البته در موارد استثنایی، اسناد آرشو به زبان‌های غربی (انگلیسی، فرانسوی و یا لاتین) هم بررسی می‌شوند.

همچنین حوزه‌های جغرافیایی که زمانی در قلمرو ایران قرار داشته‌اند؛ مانند قفقاز، آناتولی، افغانستان و ماوراءالنهر نیز در این خصوص مورد پژوهش قرار می‌گیرند.

معیار دیگری که در رابطه با خاستگاه اسناد بایگانی رعایت خواهد شد، شامل اسناد حوزه‌های جغرافیایی بی است که در آنها زبان فارسی به مثابه زبان اداری به کار گرفته می‌شود. به طور نمونه می‌توان از هندوستان و آسیای مرکزی نام برد. با این حال توجه کلی و کامل به اسناد فارسی هندوستان خارج از امکانات این پروژه خواهد بود.

۲. دوران تاریخی مورد نظر در این بانک اطلاعاتی:

این بانک اطلاعاتی، اسنادی را از دوره صفوی تا قرن بیستم در ایران و آسیای مرکزی جمع‌آوری کرده است. سند هر چقدر قدیمی‌تر باشد، از ارزش بیشتری برخوردار خواهد بود.

معرفی همکاران گروه:

این گروه با حداقل نیرو و امکانات، حداکثر کارها را به پیش می‌برد. یک علت آن ساختار گروه و هماهنگی بین نیروها است. از این رو آشنایی با این گروه لازم است:

مدیر گروه پژوهشی: کریستف ورنر؛

حامی پایگاه فارسی: شیرین صنعتی؛

هماهنگ کننده طرح: بیانکا دووس؛

طراح پایگاه: کاسپار هازنکلور؛

اعضای گروه: مریم کاغذکنانی، اندریس ماک، انه مارتین، نیکول روکرت، دیانه شوارتس؛

توسعه گر نرم افزار: شرکت نرم افزاری اینفومد.

همان گونه که از نام‌ها پیداست، این گروه، ترکیبی از تخصص‌های مختلف و ملیت‌های گوناگون است و به همین دلیل کارایی گروه افزایش یافته است.

جستجوی اسناد:

برنامه‌ای کارآمد برای جستجو طراحی شده است. کاربران با مراجعه به سایت می‌توانند هر آنچه نیاز دارند جستجو کنند. کاربران، جهت استفاده از این بخش مناسب است به توضیحات زیر توجه کنند:

- در بخش جستجو، عبارت مورد نظر را در فضای تعیین شده وارد می‌کنند.
- تاریخ: کاربر، می‌تواند در این بخش یک یا چند تاریخ را به طور متوالی درج نماید.
- آنگاه سال قمری یا میلادی را انتخاب کند. سپس نام اشخاص، نام جاها و مکان‌ها و یا کلیدواژه‌های معینی را انتخاب نماید. کلیدواژه‌های متنوع این بخش، بر پایه حروف الفبا تنظیم شده است.

- در قسمت بعدی وضعیت سند یا متن مورد نظر را مشخص می‌کند که در کدام گروه جستجو کند؛ مانند: جستجوی: فقط اسناد، اسناد منتشر شده، اسناد منتشر نشده، همه اسناد، فقط اسناد شامل تصویر و یا شامل متن تصحیح شده.

- مقوله اسناد (نوع اسناد): فرمان‌ها و رقم‌ها، مکاتبات، قبالتات و اسناد شرعی را در بر می‌گیرد.

- نوع سند، بر اساس حروف الفبا تنظیم شده و شامل کلیدواژه‌های متعددی مانند اطلاعیه، پروانچه، حکم شرعی، وقفنامه، یادداشت و مانند اینها می‌شود.

- محل نگاهداری اسناد، آرشیوهای ملی، خصوصی، موزه‌ها و کتابخانه‌ها، مجله و یا کتابی را در برمی‌گیرد که سند در آن منتشر گردیده است.

اهداف:

مرکز اسناد فرایبورگ در تلاش است تا این اهداف تحقق پیدا کند:

♦ اسناد در جایگاه یکی از مهم‌ترین منابع تحقیقات تاریخی، از اهمیت خاصی برخوردارند؛ زیرا یکی از ابزارهای ارتباطی مطمئن حال با گذشته به شمار می‌آیند. حوادث و رخدادها، در هنگام روی دادن یا زمان نزدیک به آن بر روی کاغذ ثبت می‌شوند و همین امر، برای محققان همواره از اهمیت بسیار برخوردار بوده است. با گسترش تحقیقات تاریخی، مورخان بر آن شده‌اند تا هر چه بیش‌تر ناشناخته‌های گذشته را از مندرجات اسناد و مدارک دست اول آشکار سازند و تحلیل‌های تازه‌ای از آنها ارائه دهند. به همین منظور، علاوه بر استقبال از آرشیوهای ملی و شخصی، هم اکنون شاهد آرشیوهای الکترونیکی هستیم که پهنه‌های دانش را گسترده‌تر ساخته‌اند.

♦ فناوری‌های نو، بر تولید، جمع‌آوری و اطلاع‌رسانی اسناد بسیار تأثیر داشته است، تا آنجا که آرشیوهای مجازی را نیز پدید آورده است.

♦ افزایش روزافزون بانک‌های اطلاعاتی اسناد، علاقه‌مندی محققان، کاربردی‌تر شدن علوم انسانی و گسترش فناوری‌های نوین، دقت و ریزبینی بیشتری در تأیید صحت و اصالت اسناد اینگونه بانک‌های اطلاعاتی می‌طلبد تا مانع از راهیابی اسناد غیر اصیل و جهت‌دار شود؛ زیرا اطلاعات ساختگی از طریق ورود اسناد غیر اصیل به عرصه آرشیوها، ممکن است بر محتوای تحقیقات علمی و کاربردی تأثیرگذار شود و مانع از روشن شدن حقایق گردد و سرنوشت ملت‌ها را به مسیرهای سوء بکشاند.

♦ یکی از هدف‌های بانک‌های اسناد رقی، تکمیل آرشیو خود و از میان برداشتن مشکلات دسترسی محققان و علاقه‌مندان به اسناد، حتی در دورترین نقاط دنیاست، تا دیگر نیازی به پیمودن میلیون‌ها کیلومتر از این سو به آن سوی جهان نباشد و علاوه بر صرفه‌جویی در وقت و هزینه‌ها، مقالات و کتاب‌های تاریخی بیشتری تألیف و منتشر گردد.

♦ مرکز اسناد فرایبورگ با جدیت در صدد گسترش فرهنگ استفاده پژوهشگران از اسناد است و در این راستا به دنبال تحقق اهداف فوق می‌باشد.

درباره اسناد وقف

در این پایگاه ۵۹ سند وقفی تاکنون ثبت شده و رو به افزایش می‌باشد. مهم آن است که بر خلاف مراکز آرشیوی ایران، تمامی اطلاعات این اسناد روی سایت قابل دسترسی است.

یاد آور می‌شود: اطلاعات موجود در این پایگاه خام است و برای اینکه اسناد وقفی، قابل استفاده برای پژوهشگران شود، باید از چند جهت آماده بهره‌برداری شوند: نخست باید فهرست این اسناد نوشته شود. فهرست‌های چندگانه به صورت‌های تاریخی (به ترتیب تاریخ ثبت یا نگارش سند)؛ موضوعی بر اساس سرفصل‌های استاندارد وقف؛ الفبایی عنوان و طبقه‌بندی موضوعی عناوین.

پس از تدوین فهرست، شناسنامه‌نگاری آنها لازم است. خود مرکز شناسنامه‌هایی برای این اسناد نوشته، ولی نواقصی دارد.

اما تنظیم اسناد هم باید روشمند باشد. شناسنامه‌ها معمولاً به ترتیب تاریخ ثبت سند، تنظیم می‌شوند.

شناسنامه‌ها دقیقاً مثل شناسنامه انسان، هویت و ویژگی‌های شخصی سند را بیان می‌کند و معرّف دو چیز است: وقف اجرا شده و متن وقف‌نامه. در اینجا تلاش کرده‌ایم بخشی از کارهای فوق را اجرا کنیم و اسناد را پردازش و آماده بهره‌برداری نماییم. البته فقط اسناد وقف را کار کرده‌ایم.

فهرست تاریخی

قدیمی‌ترین سند وقفی موجود در این مرکز، متعلق به سندی درباره وقف سه روستا به نام‌های بیدگل، هراسکان و مختص آباد در تاریخ ۱۵ رمضان ۷۰۳ قمری، در دوره حکومت غازان خان و وزارت سعد الدین محمد ساوجی است. پس از این تا تاریخ ۱۳۳۱ قمری به عنوان آخرین سند ثبت شده در این مرکز، ده‌ها سند هست که به ترتیب تاریخی فهرست شده‌اند. تاریخ هر سند به ترتیب سال قمری (در سمت چپ) و در کنار آن سال میلادی آمده است.

عنوان	تاریخ
وقفنامه سه دیه در کاشان از دوره غازان خان	۷۰۳/۱۳۰۴
وقفنامه موقوفات کلیسای حضرت کورک در جزیره لیم دریاچه وان	۷۰۴/۱۳۰۵
وقفنامه ده نمک	۷۰۴/۱۳۰۵
وقفنامه رشید الدین فضل الله	۷۰۹/۱۳۰۹
وقفنامه سید رکن الدین (جامع الخیرات)	۷۴۸/۱۳۴۸
وقفنامه بی بی ترکان	۷۸۶/۱۳۸۴
وقفنامه امامزاده جعفر در دامغان	۸۱۵/۱۴۱۲
قباله و وقفنامه قریه اوچ کلیسا	۸۳۲/۱۴۲۸
قباله و وقفنامه چند قریه ارمنی	۸۳۵/۱۴۳۱
قباله و وقفنامه املاک چند قریه ارمنی	۸۵۴/۱۴۵۰
وقفنامه از عبیدالله بن محمود (خواجه احرار)	۸۵۴/۱۴۵۱
وقفنامه عبیدالله بن محمود (خواجه احرار)	۸۵۴/۱۴۵۱
فرمان حسن علی قراقینلو	۸۷۳/۱۴۶۹
وقفنامه عبیدالله بن محمود (خواجه احرار)	۸۷۴/۱۴۷۰
وقفنامه مسجد میدان (میر عماد) در کاشان ۱	۸۷۷/۱۴۷۲
وقفنامه مسجد میدان (میر عماد) در کاشان ۲	۸۷۷/۱۴۷۳
وقفنامه مسجد میدان (میر عماد) در کاشان ۳	۸۷۷/۱۴۷۳
وقفنامه مسجد میدان (میر عماد) در کاشان ۴	۸۷۷/۱۴۷۳
قرارداد عبیدالله بن محمود	۸۸۵/۱۴۸۰
قرارداد با شرکت عبیدالله بن محمود (خواجه احرار)	۸۸۵/۱۴۸۰
قرارداد عبیدالله بن محمود (خواجه احرار)	۸۸۷/۱۴۸۲
حکم ابو المظفر یعقوب آق قویونلو مبنی بر معافیت مالیاتی	۸۹۳/۱۴۸۸
وقفنامه از عبیدالله بن محمود (خواجه احرار)	۸۹۴/۱۴۸۹
وقفنامه ای از طرف یوسف میرزا ابن جهانشاه قرا قویونلو	۸۹۶/۱۴۹۰
وقفنامه خان احمد در باره دیه سوهان و طالقان	۹۱۴/۱۵۰۸
قباله راجع به چند قریه ارمنی	۹۱۴/۱۵۰۸

حکم شرعی عطف به تولیت اوقاف خواجه احرار	۹۲۰/۱۵۱۴
فرمان شاه طهماسب اول	۹۳۲/۱۵۲۶
وقفنامه نصف املاک در چندین قریه	۹۳۳/۱۵۲۶
وقفنامه شاه طهماسب	۹۳۵/۱۵۲۸
حکم شرعی عطف به اوقاف خواجه احرار	۹۴۰/۱۵۳۳
حکم شرعی عطف به وقف خواجه احرار	۹۴۰/۱۵۳۳
وقفنامه زمین در اردبیل	۹۵۱/۱۵۴۴
وقفنامه به سود زادگان خواجه احرار	۹۵۳/۱۵۴۶
فرمان شاه طهماسب اول صفوی	۹۵۷/۱۵۵۰
وقفنامه از طرف زینب بیگم	۹۹۷/۱۵۸۸
وقفنامه تبریز	۹۹۸/۱۵۸۹
وقفنامه	۱۰۱۴/۱۶۰۵
فرمان شاه عباس	۱۰۱۷/۱۶۰۸
فرمان شاه سلطان حسین	۱۰۱۹/۱۶۱۰
فرمان شاه عباس	۱۰۶۶/۱۶۵۶
وقفنامه سعید بن محمد	۱۰۷۸/۱۶۶۷
فرمان شاه سلیمان اول	۱۰۸۴/۱۶۷۳
فرمان شاه سلیمان اول	۱۰۹۵/۱۶۸۴
فرمان شاه سلطان حسین	۱۱۲۵/۱۷۱۳
فرمان شاه طهماسب اول	۱۱۴۳/۱۷۳۰
فرمان آقا محمد خان قاجار	۱۲۰۸/۱۷۹۳
وقفنامه مدرسه سلطانی کاشان	۱۲۲۹/۱۸۱۴
حکم امیر حیدر عطف به زمین وقف خواجه احرار	۱۲۴۰/۱۸۲۵
وقفنامه گلپایگان	۱۲۶۱/۱۸۴۵
وقفنامه استرآباد	۱۲۶۴/۱۸۴۷
عریضه معیشت از نجف	۱۲۷۶/۱۸۵۹
وقف نامه فاطمه سلطان خانم	۱۲۸۴/۱۸۶۸

۱۲۹۰/۱۸۷۳ وقفنامه

۱۳۱۱/۱۸۹۳ استشهدنامه از اهالی زنجان و خمسه

۱۳۱۲/۱۸۹۴ رقم رکن الدوله

۱۳۳۱/۱۹۱۳ وقفنامهٔ املاکی در اصفهان

مجموعه عناوین اسناد وقفی، ۵۷ فقره است. از ۳۱ مورد وقفنامه، ۹ وقفنامه مربوط به پادشاهان صفوی است.

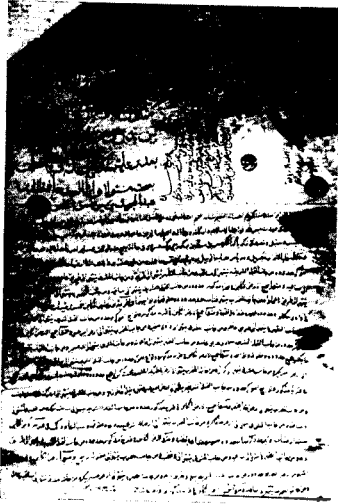
اسناد مرتبط با وقف مسیحی و ارمنی نیز هست؛ مثل: قباله و وقفنامه قریهٔ اوچ کلیسا، وقفنامهٔ املاک چند قریهٔ ارمنی و وقفنامهٔ کلیسای حضرت کورک در جزیرهٔ لیم دریاچه وان. یک سند نیز منتسب به آقامحمدخان قاجار است. اکثر و اغلب این اسناد گویای نقش حساس وقف در جامعه و نیازهای عمومی مردم است.

شناسنامه نگاری اسناد وقفی

پس از فهرست فوق به سراغ تنظیم شناسنامه برای هر سند می‌رویم. تلاش کرده‌ایم شناسنامه‌ها به گونه‌ای تنظیم شود که کامل و جامع باشد.

۱. وقفنامه سه دبه در کاشان از دوره غازان خان

تاریخ	۱۵ رمضان ۷۰۳ قمری / ۱۳۰۴ میلادی
خلاصه	وقفنامه سه دبه در کاشان (بیدگل، هراسکان، مختص آباد) از دورهٔ غازان خان و وزارت سعد الدین محمد ساوجی؛ واقف نامعلوم است؛ اخراجات وقف برای مصارف مختلف در شهر کاشان مثلاً تعلیم اطفال فقیر. سجلات با شهادت رشید الدین فضل‌الله، مجدالدین اسمعیل ساوجی، تاج‌الدین علیشاه.
زبان	عربی
نوع سند	وقفنامه
مقوله سند	قباله‌جات و اسناد شرعی
محل نگهداری	کاشان (مجموعهٔ خصوصی)
انتشار	افشار، ایرج. «وقفنامه سه دبه در کاشان». فرهنگ ایران‌زمین، شماره ۴ (۱۳۳۵)، ص ۱۲۲-۱۳۸.
نمایه	وقف / ایلخانان / اقتصاد / زراعت / تعلیم اطفال / فقرزدایی / تعلیم قرآن / ازدواج
اشخاص	رشید الدین فضل‌الله / غازان خان (ایلخان) / مجد الدین اسمعیل شیرازی / سعد الدین محمد ساوجی / تاج‌الدین علیشاه
مکان	کاشان / بیدگل / هراسکان / مختص آباد
فنی	۱۶ صفحه (PDF، ۲،۰ MB)

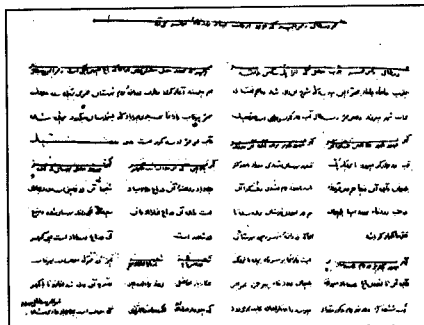
تاریخ ۱۵ شعبان ۷۰۴ قمری / ۱۳۰۵ میلادی
 خلاصه قباله و وقفنامه موقوفات زکریا کتاغکوس
 عسرونی مربوط به کلیسای حضرت کورک در
 جزیره لیم دریاچه وان. شش شاهد سند را امضا
 کرده‌اند.
 زبان اکثر متن به زبان عربی است
 نوع سند وقفنامه
 مقوله سند قباله جات و اسناد شرعی
 محل نگهداری مؤسسه اسناد تاریخی (ایروان)
 انتشار Papazian, Akop Davidovich. Per-
 sidskie dokumenty Matenadara-
 na: II Kupchie (14-16 vv.), Ere-
 van: Izdatel'stvo Akademii Nauk
 Armianskoi SSR, 1968. 47-53,
 243-49, 405-13, 509-10

نمایه وقف / مسیحیان / ارامنه / کلیسا / عادل شاهیان
 اشخاص زکریا کتاغکوس عسرونی / حضرت کورک
 مکان جزیره لیم دریاچه وان / ایروان
 فنی ۷ صفحه (PDF ۲,۳ MB)

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

۳. وقفنامه ده نمک

تاریخ ۱۳۰۵ قمری / ۱۳۰۵ میلادی
 خلاصه واقف این وقفنامه، محمد بن ابرهیم بن بابویه الکاکونی الغفاری، ده نمک را به شش دانگ
 تقسیم بندی می‌کند: یک دانگ برای نگهداری مسجد در جنب قلعه واقف، دو دانگ برای اطعمه،
 منزل و تأمین پزشکی فقرا، مساکین و زوار، سه دانگ برای پسران واقف بعد از فوت او؛ بعد از
 چهار نسل هم این سه دانگ نصیب صوفیان سمنان بشود.
 زبان عربی
 نوع سند وقفنامه
 انتشار اردکانی، حسین محبوبی. «سواد وقفنامه ده نمک»، فرهنگ ایران زمین، شماره ۱۹ (۱۳۵۲)، ص
 ۱۰-۱۸.
 نمایه وقف / مسجد / تأمین خوراک / تأمین زوار / تأمین منزل / تأمین پزشکی فقرا / سهم صوفیان
 اشخاص سمنان
 محمد بن ابرهیم بن بابویه الکاکونی الغفاری
 مکان سمنان / قلعه واقف / ده نمک
 فنی ۸ صفحه (PDF ۱,۱ MB)

تاریخ خلاصه

ربیع الاول ۷۰۹ قمری / ۱۳۰۹ میلادی
 «وقفنامه ربیع رشیدی» را خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی در اوایل قرن هشتم نوشته و از آن تنها یک نسخه در جهان وجود دارد؛ نسخه‌ای که امروز از یونسکو نشان گرفت. خواجه رشیدالدین زمان غازان خان ایلخانی به وزارت رسید. وی برای ساماندهی، تمرکز و تداوم تحقیقات و فعالیت‌های فرهنگی و علمی، یک مجموعه بزرگ علمی، آموزشی و پژوهشی به نام «ربیع رشیدی» تأسیس کرد. این مجموعه به صورت شهرکی علمی در حومه شهر تبریز ساخته شد. خواجه رشیدالدین در پایتخت ایلخانیان و در گذرگاه کاروان‌های خاور و باختر یکی از بزرگ‌ترین تأسیسات روزگار کهن را پدید آورد: شهری کوچک شامل کتابخانه، مدرسه، مسجد، دارالایتم، گرمابه، مهمانسرا، بیمارستان، مدارس عالی، پرورشگاه و کارگاه‌های صنعتی. او برای تأمین پشتوانه مالی این مؤسسات بزرگ، دارایی و املاک زیادی را وقف «ربیع رشیدی» کرد. این موقوفات عمدتاً در ایران قدیم، بخش‌هایی از عراق، افغانستان، گرجستان، ولایت روم، آذربایجان و سوریه بودند. وی برای ساماندهی اداره «ربیع رشیدی» و موقوفات آن وقف‌نامه‌ای تنظیم کرد. او در این وقف‌نامه اطلاعاتی دقیق و مستند درباره شیوه فعالیت‌های علمی، آموزشی، تشکیلات ربیع، اوضاع فرهنگی آن عصر، ارزش خدمات خواجه در پیشبرد و توسعه امور فرهنگی و آموزشی و نکاتی درباره احوال شخصی‌اش نوشته است. این نسخه به خط خود خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی و قسمتی از آن نیز به خط حاکم آن زمان تبریز است که فقط یک نسخه از آن در تمام جهان وجود دارد. در این آرشیه عکسی از روی نسخه اصل منتشر شده موجود است.

- زبان: عربی
- نوع سند: وقف‌نامه
- مقوله سند: قبالت‌جات و اسناد شرعی
- انتشار: «وقفنامه رشیدالدین فضل الله» راهنمای کتاب ۱۳ (۱۳۴۹)، ص ۱۴۹-۱۵۰.
- نمایه: وقف / وزیر / وزرا / ایلخانان / ترویج علم و دانش / امور دارالشفا / تأمین مساکین / امور دارالضیافه / امور دارالحفاظ / ترویج تفسیر و حدیث / تأمین امور خانقاه / امور مسجد صیفی خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی
- اشخاص: تبریز / ربیع رشیدی
- مکان: فنی
- صفحه ۱ (PDF ۳۴۳ KB)

۵. وقف‌نامه سید رکن‌الدین (جامع‌الخیرات)

ع

تاریخ	شوال ۷۴۸ قمری / ۱۳۴۸ میلادی
خلاصه	وقف‌نامه موقوفات سید رکن‌الدین در یزد از دوره ایلخانی که به «جامع‌الخیرات» مشهور است.
زبان	عربی
نوع سند	وقف‌نامه
مقوله سند	قباله‌جات و اسناد شرعی
محل نگهداری	مجموعه خصوصی محمدعلی وزیری
انتشار	دانش‌پژوه، محمد تقی؛ افشار، ایرج. «جامع‌الخیرات (وقف‌نامه سید رکن‌الدین)». فرهنگ ایران‌زمین، ۹ (۱۳۳۰)، ص ۲۷۷.
نمایه	وقف / ایلخانان / امور بیماران / امور مستمندان / ساخت مدرسه / ساخت بیمارستان / ساخت مسجد / وقف بر سادات / وقف بر حرم امام حسین <small>علیه السلام</small> / ساخت خانقاه / ساخت مسجد / ساخت
اشخاص	رباط سید رکن‌الدین
مکان	یزد
فنی	متن تصحیح شده جامع‌الخیرات ۲۰۷ صفحه است که وارد بانک اطلاعات نشده است.

۷. وقف‌نامه بی‌بی ترکان

تاریخ	صفر ۷۸۶ قمری / ۱۳۸۴ میلادی
خلاصه	بی‌بی ترکان قرآن تذهیب‌شده‌ای را که شامل سی جزء است وقف مدرسه‌ای در کرمان کرده که مقبره پدر و مادرش در این مدرسه است.
زبان	عربی
نوع سند	وقف‌نامه
مقوله سند	قباله‌جات و اسناد شرعی
محل نگهداری	آستانه شاه نعمت‌الله ولی (ماهان)
انتشار	مجذزاده صهبا، جواد. «سی پاره قدیمی و وقف‌نامه ۷۷ ساله». یادگار، شماره ۱، ۹ (۱۳۲۴)، ص ۲۸-۳۰، ۴۵-۳۲

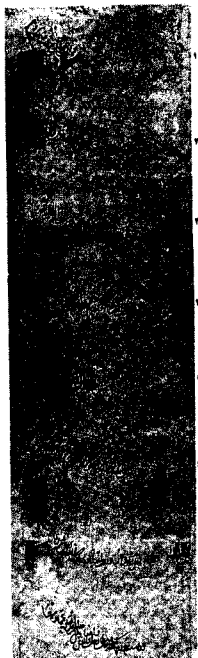
۵۸

گزارشی از اسناد وقف (مرکز اسناد فرایبورگ)

نمایه / وقف / متولی / وقف مدرسه / وقف قرآن / تذهیب قرآن / ترویج قرآن خوانی
 اشخاص / بیبی ترکان خاتون
 مکان / کرمان / ماهان / آستانه شاه نعمه‌الله ولی
 یادداشت / هجده جزء قرآن مذکور در آستانه شاه نعمت‌الله ولی در ماهان نگهداری می‌شوند. در پشت اولین صفحه جزء هفتم این قرآن وقف‌نامه بیبی ترکان دیده می‌شود. مدرسه‌ای که به آن در وقف‌نامه اشاره شده، احتمالاً مدرسه‌ای با قبه سبز است.
 فنی / ۳ صفحه (PDF ۷۳۵,۵ KB)

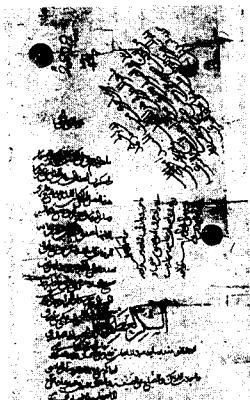
۸. وقف‌نامه امامزاده جعفر در دامغان

تاریخ / ۱ محرم ۸۱۵ قمری / ۱۴۱۲ میلادی
 خلاصه / وقف‌نامه امیر سیف الدین علی کیا بن رستم بن حاجی از خاندان کارکیای گیلان که در سال ۸۱۵ تنظیم شده است. موقوف علیه، بقعه امامزاده جعفر دامغان است و از موقوفات آن سهام قنات قریه دهو، مزرعه مهرآباد و یک طاحونه ذکر شده است. هزار بیگ بن عز الدین عوض شاه خواری این سند را به خط نستعلیق نوشته است.
 زبان / فارسی
 نوع سند / وقف‌نامه
 مقوله سند / قباله‌جات و اسناد شرعی
 محل نگهداری / سازمان اوقاف تهران
 انتشار / شیخ الحکامی، عماد الدین. «وقف‌نامه کهن امامزاده جعفر دامغان». وقف: میراث جاویدان، شماره ۵، ۱۳۷۳، ص ۵۸-۶۸
 قنات / وقف / امامزاده / کارکیای گیلان (خاندان) / طاحونه (آسیاب) / آب‌رسانی / تأمین آب شرب /
 نمایه / امیرسیف الدین علی کیا / هزار بیگ بن عز الدین عوض شاه خواری
 اشخاص / امامزاده جعفر
 مکان / دامغان / گیلان / روستای دهو / مزرعه مهرآباد
 فنی / ۱۱ صفحه (PDF ۲,۳ MB)

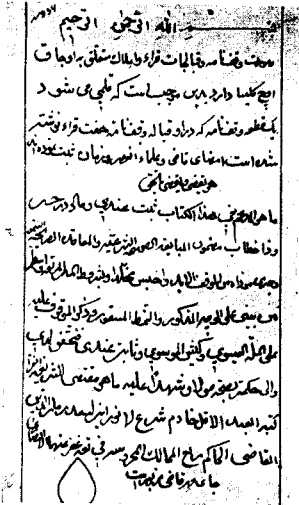
۹. قباله و وقف‌نامه قریه اوچ کلیسا

تاریخ / ۹ صفر ۸۳۲ قمری / ۱۴۲۸ میلادی
 خلاصه / قباله و وقف‌نامه قریه اوچ کلیسا که بر اساس سه قباله مورخ ۸۳۲-۸۳۴ نوشته شده است. مقرر کتابگوس ارمنی امروز در آنجا قرار دارد.
 زبان / عربی
 خط / نسخ
 نوع سند / وقف‌نامه
 مقوله سند / قباله‌جات و اسناد شرعی
 محل نگهداری / مؤسسه اسناد تاریخی (ایروان)

انتشار Papazian, Akop Davidovich, Persidskie dokumenty Matenadarana: II (۱۴ vv.). Erevan: Izdatel'stvo Akademii Nauk Armianskoi-Kupchie (۱۴

۲۲-۲۶، ۵۱۵-۶۲، ۴۱۶-۶۵، ۲۵۳-SSR، ۱۹۶۸، ۵۷
 وقف / مسیحیان / ارامنه / کلیسا / وقف املاک / وقف قریه /
 ارمنستان / ایروان / اوج کلیسا
 مکان
 فنی ۱۱ صفحه (PDF 2.3 MB)

۱۰. قبالة و وقف نامه چند قریه ارمنی ۶۰

تاریخ ۱۰ ربیع الثانی ۸۳۵ / ۱۴۳۱ میلادی
 خلاصه قبالة و وقف نامه قریه‌های اوج کلیسا، اشترک، پاترنیج، نوره گویط، آفونادون، تغنیس، کره جلو و معنی است که گریگور خلیفه از امیر رستم ابن بیشکن ابن سنباط اورلیان خریده و وقف وانک اوج کلیسا نموده است.
 زبان عربی
 خط نسخ
 نوع سند وقف نامه
 مقوله سند قبالة‌جات و اسناد شرعی
 محل نگهداری مؤسسه اسناد تاریخی (ایروان)

گزارشی از اسناد وقف (مرکز اسناد فرایبورگ)

انتشار Papazian, Akop Davidovich, Persidskie dokumenty Matenadarana: II Kupchie (14-16 vv.). Erevan: Izdatel'stvo Akademii Nauk Armianskoi SSR, 1968. 66-76, 262-73, 426-37, 523-39

وقف / مسیحیان / ارامنه / کلیسا / املاک
 اشخاص گریگور خلیفه / امیر رستم ابن بیشکن ابن سنباط اورلیان
 مکان ارمنستان / وانک اوج کلیسا
 یادداشت مقاله ضمیمه شامل بیشتر از ۱۵ عکس موجود در این بانک اطلاعاتی است.
 فنی ۱۲ صفحه (PDF ۳.۲ MB)

۱۰. قبالة و وقف نامه املاک چند قریه ارمنی

تاریخ ۲۴ شوال ۸۵۴ قمری / ۱۴۵۰ میلادی
 خلاصه قبالة و وقف نامه املاک قریه‌های سسواری، طاشو، آقا، طانزه داب، قزمقوب و یک باغچه است که شماون ابن خواجه طور ابن یعقوب انکلکوتسی متولی وانک طاتف از رستم ابن بیکیش ابن سنیاط اورلیان و غضنفر ابن جان و بیرقلی خریده و وقف وانک طاتف نموده است.
 زبان عربی
 خط نسخ

نوع سند / وقفنامه
 مقوله سند / قباله‌جات و اسناد شرعی
 محل نگهداری / مؤسسه اسناد تاریخی (ایروان)
 انتشار / Papazian, Akop Davidovich. Persidskie dokumenty Matenadarana: II Kupchie (14-16 vv.), Erevan: Izdatel'stvo Akademii Nauk Armianskoi SSR, 1968, 78-82, 275-79, 440-45, 540-45
 نمایه / وقف / مسیحیان / آرامنه / متولی / کلیسا / املاک
 اشخاص / شسماون ابن خواجه طور ابن یعقوب انکلکوتسی / رستم ابن بیکیش ابن سنیاط اوربلیان / غضنفر ابن جان / پیرقلی
 مکان / ارمنستان / ایروان / قریه سواری / قریه طاشو / قریه آقا / قریه طانزه داب / قریه قزمقوب
 فنی / ۵ صفحه (PDF ۱,۰ MB)

۱۱. وقفنامه از عبیدالله بن محمود (خواجه احرار)

تاریخ / ۲۷ ذی‌عقده ۸۵۴ قمری / ۱۴۹۰ میلادی
 خلاصه / وقفنامه عبیدالله بن محمود (خواجه احرار) مربوط به املاکش در ناحیه تاشکند. وقف به بازماندگان او تعلق گرفته و برای تعمیر مدرسه و مسجد در تاشکند که او خود تأسیس کرده، صرف می‌شود.

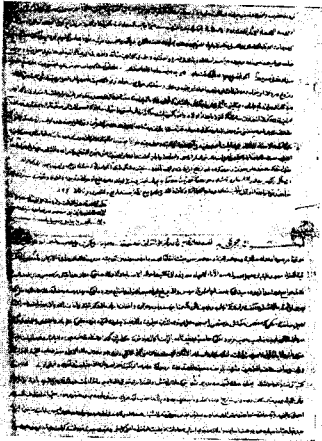
زبان / عربی
 خط / نستعلیق
 نوع سند / وقفنامه
 مقوله سند / قباله‌جات و اسناد شرعی
 محل نگهداری / مؤسسه وستوکودینیجا (تاشکند)

انتشار / Chekhovich, Olga Dmitrieva. Samarkandskie dokumenty 15-16 vv.: O vladeniiah Khodzhi Akhrara v Srednei Azii u Afganistane. Moskva: Izdatel'stvo Nauka, 1974, 288-93, 586-87

نمایه / وقف / نقشبندیه / املاک / تعمیر مدرسه / ترویج علم و دانش / تعمیر مسجد
 اشخاص / خواجه احرار، عبیدالله بن محمود
 مکان / سمرقند / تاشکند
 فنی / ۶ صفحه (PDF ۱,۰ MB)

۱۲. وقفنامه از عبیدالله بن محمود (خواجه احرار)

تاریخ / ۲۷ ذی‌عقده ۸۵۴ قمری / ۱۴۹۰ میلادی

خلاصه وقف نامه عبيدالله بن محمود (خواجه احرار) مربوط به چند قریه، قطعه زمين، باغ، کارگاه، دکان، آسیاب، حمام عمومی و املاک دیگر در سمرقند، بخارا، تاشکند، قشقه دریا و اطراف آنها. وقف به بازماندگان عبيدالله بن محمود (خواجه احرار) تعلق گرفته و صرف تعمیر مدرسه‌ای می‌شود که خود او در سمرقند ساخته است.

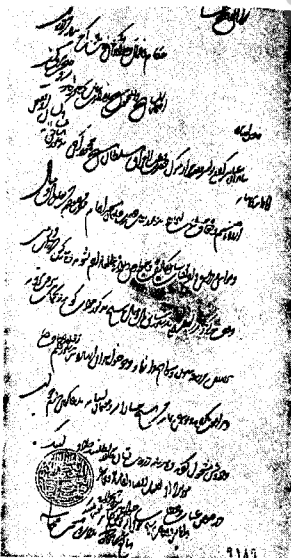
زبان: عربی
خط: نستعلیق
نوع سند: وقف نامه
مقوله سند: قبایله جات و اسناد شرعی
محل نگهداری: مؤسسه وستوکوودینيجا (تاشکند)

Chekhovich, Olga Dmitrieva. Samarkandskie dokumenty 15-16 vv.: O vladeniiakh Khodzhi Akhrara v Srednei Azii u Afganistane. Moskva: Izdatel'stvo Nauka, 1974. 236-62, 576-85

وقف / نقشبنديه / املاک / وقف قریه / وقف زمين / وقف باغ / وقف مغازه / وقف آسیاب / وقف حمام / تعمیر مدرسه
عبيدالله بن محمود خواجه احرار
سمرقند / بخارا / تاشکند
۲۷ صفحه (PDF ۵۶ MB)

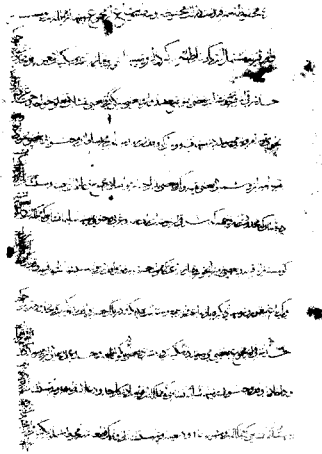
انتشار
نمایه
اشخاص
مکان
فنی

۱۳. فرمان حسن علی قراقویونلو

تاریخ: ۲۷ شوال ۸۷۳ قمری / ۱۴۶۹ میلادی
خلاصه: فرمان حسن علی بن سلطان جهانشاه در وا گذاردن تولیت وقف مزار شیخ محمود کرجی به شیخ رضی الدین علی.
زبان: فارسی
خط: تعلیق
نوع سند: فرمان
مقوله سند: فرامین و رقمها
محل نگهداری: کتابخانه مرکز دانشگاه تهران
انتشار: مدرسی طباطبائی، حسین. «هفت فرمان دیگر از پادشاهان ترکمان». بررسی‌های تاریخی، شماره ۱۱، ۲ (۲۵۳۵ شاهنشاهی)، ص ۸۵-۱۲۶.

نمایه / وقف / متولی / قرا قویونلو/وقف امامزاده / تولیت وقف / قاضی وقف / اختلافات وقفی
 اشخاص / حسن علی بن سلطان جهانشاه قرا قویونلو/ شیخ محمود کرجی / شیخ رضی الدین علی
 مکان / کرج / مزار شیخ محمود کرجی
 فنی / ۲ صفحه (PDF ۳۳۲,۲ KB)

۱۴. وقف نامه عبیدالله بن محمود (خواجه احرار)

تاریخ / ۲۳ رجب ۸۷۴ قمری / ۱۴۷۰ میلادی
 خلاصه / وقف نامه عبیدالله بن محمود (خواجه احرار)
 راجع به قریه دایچ و ونگ با چند قطعه زمین و آسیاب و دو دکان و کارگاه در سمرقند. وقف به نفع مدرسه در محله درب سوزنگران.
 زبان / فارسی
 خط / نستعلیق
 نوع سند / وقف نامه
 مقوله سند / قباله جات و اسناد شرعی
 محل نگهداری / مؤسسه وستوکوودینیجا (تاشکند)

انتشار / vv.: O ۱۶-۱۵ Chekhovich, Olga Dmitrieva, Samarkandskie dokumenty vladeniiah Khodzhi Akhrara v Srednei Azii u Afganistane. Moskva:

۳۷-۵۳۱ ۸۴-۷۲. ۱۹۷۴. Izdatel'stvo Nauka
 نمایه / وقف / نقشبندیه / املاک / وقف قریه / وقف زمین / وقف آسیاب / وقف مغازه / تعمیر مدرسه
 اشخاص / عبیدالله بن محمود خواجه احرار
 مکان / سمرقند / درب سوزنگاران / قریه دایچ و ونگ
 فنی / ۷ صفحه (PDF ۲,۴ MB)

۱۵. وقف نامه مسجد میدان (میر عماد) در کاشان ۱

تاریخ / ۲۳ رجب ۸۷۷ قمری / ۱۴۷۲ میلادی
 خلاصه / وقف از امیر عماد الدین محمود ابن معین الدین الشروانی بر مسجد میدان (مسجد میر عماد) در کاشان؛ از موقوفات این وقف حمام میر عماد، أسهام قنات اسفیدآباد قریه فین و ۱۸ در دکان؛ تولیت وقف با واقف و اولاد او است؛ مصارف وقف برای مسجد و دار الشفاء.
 زبان / فارسی - عربی
 خط / تعلیق
 نوع سند / وقف نامه
 مقوله سند / قباله جات و اسناد شرعی
 محل نگهداری / مجموعه خصوصی (تهران)
 انتشار / شهشهبانی، حسین. «خلاصه‌ای از وقف نامه مسجد میر عماد و فرمان‌های سلاطین که در آن باقی مانده است»، فرهنگ ایران زمین، شماره ۵ (۱۳۳۶)، ص ۲۳-۵۰ و ۳۷-۲۷

نمایه / وقف / قرا قویونلو / مسجد / وقف حمام / وقف قنات / وقف مغازه / تولیت وقف / امور مسجد / امور دارالشفا / اشخاص / عماد الدین محمود ابن معین الدین الشروانی / مکان / کاشان / مسجد میر عماد / فین (کاشان) / یادداشت / سند حاضر بخشی از طوماری است که شامل چهار وقف‌نامه است. / فنی / ۱۱ صفحه (PDF ۱۶ MB)

۱۶. وقف‌نامه مسجد میدان (میر عماد) در کاشان ۲

تاریخ ۸ شعبان ۸۷۷ قمری / ۱۴۷۳ میلادی / خلاصه / وقف یک قصبه در مزرعه دولت‌آباد از امیر عماد الدین محمود بن معین الدین الشروانی بر مسجد میدان (مسجد میر عماد) در کاشان. / زبان / فارسی - عربی / خط / تعلیق / نوع سند / وقف‌نامه / مقوله سند / قباله‌جات و اسناد شرعی / محل نگهداری / مجموعه خصوصی (تهران) / انتشار / شهشهانی، حسین. «خلاصه‌ای از وقف‌نامه مسجد میر عماد و فرمان‌های سلاطین که در آن باقی مانده است»، فرهنگ ایران‌زمین، شماره ۵ (۱۳۳۶)، ص ۲۳-۵۰ و ۲۷-۳۷ / نمایه / وقف / قرا قویونلو / امور مسجد / وقف زمین / وقف مزرعه / اشخاص / عماد الدین محمود ابن معین الدین الشروانی / مکان / کاشان / مسجد میر عماد / فین (کاشان) / یادداشت / سند حاضر بخشی از طوماری است که شامل چهار وقف‌نامه است. / فنی / ۲ صفحه (PDF ۲۷۵ KB)

۱۷. وقف‌نامه مسجد میدان (میر عماد) در کاشان ۳

تاریخ ۱۲ رمضان ۸۷۷ قمری / ۱۴۷۳ میلادی / خلاصه / وقف نصف مشاع یک عصارخانه در کاشان و آب و اراضی مزرعه دولت‌آباد از امیر عماد الدین محمود بن معین الدین الشروانی بر مسجد میدان (مسجد میر عماد) در کاشان و خانقاه متصل به مسجد. / زبان / فارسی - عربی / خط / تعلیق / نوع سند / وقف‌نامه / مقوله سند / قباله‌جات و اسناد شرعی / محل نگهداری / مجموعه خصوصی (تهران) / انتشار / شهشهانی، حسین. «خلاصه‌ای از وقف‌نامه مسجد میر عماد و فرمان‌های سلاطین که در آن باقی مانده است»، فرهنگ ایران‌زمین، شماره ۵ (۱۳۳۶)، ص ۲۳-۵۰ و ۳۸-۳۹ / نمایه / وقف / قرا قویونلو / امور مسجد / وقف خانه / وقف آب / وقف زمین / وقف خانقاه / اشخاص / عماد الدین محمود ابن معین الدین الشروانی

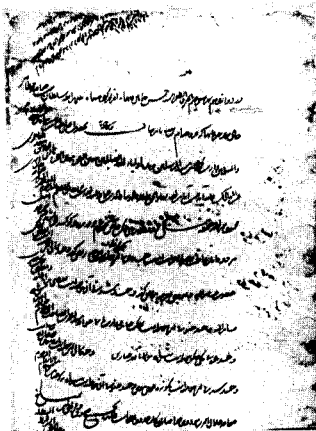
مکان / کاشان / مسجد میر عماد / فین (کاشان)
 یادداشت سند حاضر بخشی از طوماری است که شامل چهار وقف‌نامه است.
 فنی صفحه ۲ (PDF ۱۳۱,۰ KB)

۱۸. وقف‌نامه مسجد میدان (میر عماد) در کاشان ۴

تاریخ ۱۵ ذی‌قعدة ۸۷۷ قمری / ۱۴۷۳ میلادی
 خلاصه وقف امیر عماد الدین محمود بن معین الدین الشروانی بر خانقاه مسجد میدان (مسجد میر عماد) در کاشان و عمارت وقت و ساعت که از طرف فخر الدین علی ابن خواجه شمس الدین محمد الکاشی ساخته شد. موقوفات این وقف شامل آب و اراضی مزارع نصرآباد و مهذب آباد، دكاكین میدان جدید و طاحونه‌ای نزدیک قریه فین است.
 زبان فارسی - عربی
 خط تعلیق
 نوع سند وقف‌نامه
 مقوله سند قبالتجات و اسناد شرعی
 محل نگهداری مجموعه خصوصی (تهران)
 انتشار شهبهانی، حسین. «خلاصه‌ای از وقف‌نامه مسجد میر عماد و فرمان‌های سلاطین که در آن باقی مانده است»، فرهنگ ایران‌زمین، شماره ۵ (۱۳۳۶)، ص ۲۳-۵۰ و ۳۹-۴۴.
 نمایه وقف / قرا قویونلو / امور مسجد / امور خانقاه / وقف آب / وقف زمین / وقف مغازه / وقف طاحونه
 اشخاص عماد الدین محمود بن معین الدین الشروانی
 مکان کاشان / مسجد میر عماد / فین (کاشان)
 یادداشت سند حاضر بخشی از طوماری است که شامل چهار وقف‌نامه است.
 فنی صفحه ۶ (PDF ۱,۱ MB)

۱۹. قرارداد عبیدالله بن محمود

تاریخ ۱۲ صفر ۸۵۵ قمری / ۱۴۸۰ میلادی
 خلاصه قرارداد میان عبیدالله بن محمود (خواجه احرار) و سلطان بخت بنت خواجه امیر احمد درباره دو قطعه زمین در مزرعه کوسرای ماترید ناحیه سمرقند. در آن، به وقف برای حافظان قرآن اشاره شده است.
 زبان فارسی
 خط نستعلیق
 نوع سند قرارداد
 مقوله سند قبالتجات و اسناد شرعی
 محل نگهداری مرکز آرشیو تاریخی تاشکند (ازبکستان)

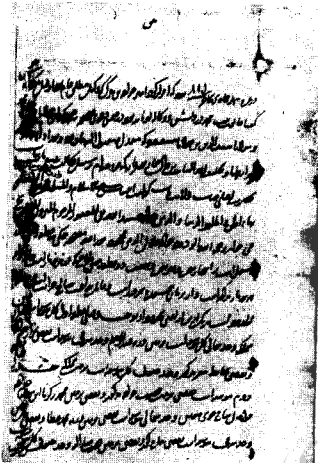
انتشار
vv.: O ۱۶-۱۵ Chekhovich, Olga Dmitrieva. Samarkandskie dokumenty
vladeniiaKh Khodzhi Akhrara v Srednei Azii u Afganistane. Moskva.

نمایه
وقف / نقشبندیه / وقف زمین / وقف برای حافظان قرآن / ترویج قرآن
اشخاص
عبیدالله بن محمود خواجه احرار / سلطان بخت بنت خواجه امیر احمد
مکان
سمرقند / مزرعه کوکسرای ماترید
فنی
۴ صفحه (KB ۵۴۴.۱ PDF)

۲۰. قرارداد با شرکت عبیدالله بن محمود (خواجه احرار)

۶۶

۲۱

تاریخ
۱ جمادی الثانی ۸۸۵ قمری / ۱۴۸۰ میلادی
خلاصه
قرارداد میان عبیدالله بن محمود (خواجه احرار)
و کیمیا خاتون بنت محمد درویش درباره شش
قطعه زمین در تومان نیمسغده سمرقند. سند را
نه شاهد امضا کرده‌اند. اشاره مختصری به وقف
کردن این املاک شده است.
زبان
فارسی
خط
نستعلیق
نوع سند
قرارداد
مقوله سند
قباله‌جات و اسناد شرعی
محل نگهداری
مرکز آرشیو تاریخی تاشکند (ازبکستان)

گزارشی از اسناد وقف (مرکز اسناد فرایبورگ)

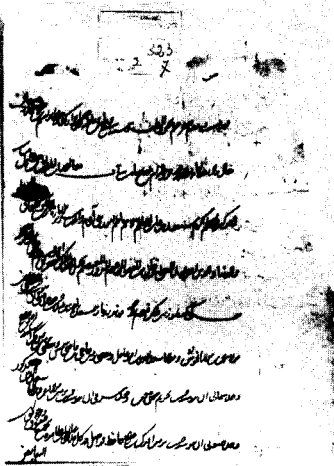
انتشار
vv.: O ۱۶-۱۵ Chekhovich, Olga Dmitrieva. Samarkandskie dokumenty
vladeniiaKh Khodzhi Akhrara v Srednei Azii u Afganistane. Moskva.

نمایه
وقف / نقشبندیه / وقف املاک / وقف مغازه / امور مسجد / امور خانقاه / تعمیر مدرسه /
اشخاص
عبیدالله بن محمود خواجه احرار / کیمیا خاتون بنت محمد درویش
مکان
سمرقند
فنی
۴ صفحه (KB ۷۳۱.۳ PDF)

۲۲. قرارداد عبیدالله بن محمود (خواجه احرار)

۲۳

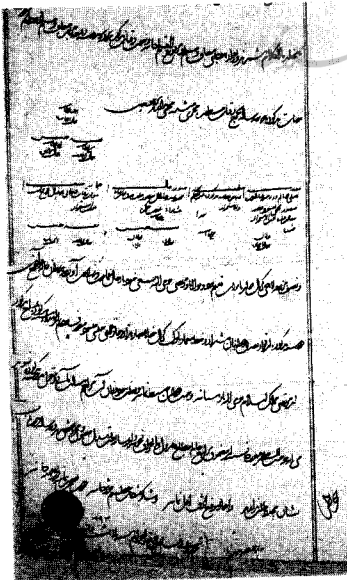
تاریخ
۲۲ صفر ۸۸۷ - ۱۷ جمادی الثانی ۸۸۹ قمری / ۱۴۸۴ میلادی
خلاصه
قرارداد میان امیر عبد العلی ترخان و خواجه ابراهیم بن خواجه محمد دهقان درباره یک قطعه زمین
در تومان نیمسغده سمرقند. در قسمت دیگر این سند به تاریخ ۱۷ جمادی الآخر سال ۸۸۹ فروش
دوباره به عبیدالله بن محمود (خواجه احرار) و ذکر آن به صورت وقف اشاره می‌شود.

زبان فارسی
خط نستعلیق
نوع سند قرارداد
مقوله سند قبالات و اسناد شرعی
محل نگهداری مرکز آرشیو تاریخی تاشکند (ازبکستان)
انتشار Chekhovich, Olga Dmitrieva.
۱۶-Samarkandskie dokumenty
۱۵ vv.: O vladeniakh Khodzhi Akhrara
v Srednei Azii u Afganistane.
Moskva: Izdatel'stvo Nauka, ۱۹۷۴.
۴۸-۱۰۱,۵۴۵-۹۶

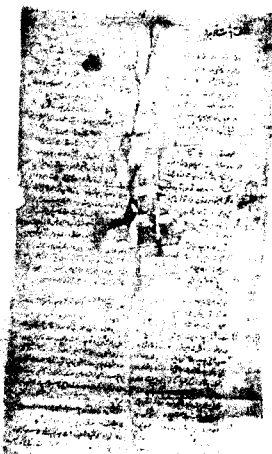
نمایه وقف / نقشبندیه / وقف املاک / وقف مغازه / امور مسجد / امور خانقاه / تعمیر مدرسه /
اشخاص عیبدالله بن محمود خواجه احرار / امیر عبد العلی ترخان / خواجه ابراهیم بن خواجه محمد دهقان
مکان سمرقند
فنی ۵ صفحه (PDF 673.4 KB)

۲۴. حکم ابو المظفر یعقوب آق قویونلو معافیت مالیاتی

تاریخ ۷ ذی‌عقده ۸۹۳ قمری / ۱۴۸۷ میلادی
خلاصه حکم ابو المظفر یعقوب آق قویونلو درباره معافیت مالیاتی، عدم وصول خراج و پیشکش از مدرسه موقوفه واقع در شیراز و موقوفات آن در کرمان و فسا.
زبان فارسی
خط شکسته
نوع سند حکم
مقوله سند فرامین و رقم‌ها
محل نگهداری سازمان اسناد ملی (تهران)
انتشار شهرستانی، سید حسن، جلوه‌های هنر ایرانی در اسناد ملی. تهران: سازمان اسناد ملی، ۱۳۸۱، ص ۲۵.
نمایه معافیت از مالیات / مالیات / آق قویونلو / وقف مدرسه /
اشخاص ابو المظفر یعقوب آق قویونلو
مکان کرمان / فسا / شیراز / ایران

۲۵. وقف‌نامه از عبیدالله بن محمود (خواجه احرار)

تاریخ ربیع الثانی ۸۹۴ قمری / ۱۴۸۹ میلادی
 خلاصه وقف‌نامه عبیدالله بن محمود (خواجه احرار) درباره چند
 قریه، قطعه زمین، باغ و املاک دیگر در نواحی سمرقند،
 بخارا و قشقه دریا؛ همچنین درباره چند کارگر زراعی،
 گاو و آلات کشاورزی. سود وقف به دو بنیاد مذهبی،
 مساجد و بازماندگان عبیدالله بن محمود (خواجه احرار)
 تعلق می‌گیرد.

زبان فارسی
 خط نستعلیق
 نوع سند وقف‌نامه
 مقوله سند قباله‌جات و اسناد شرعی
 محل نگهداری مرکز آرشیو تاریخی تاشکند (ازبکستان)

vv.: O ۱۶-۱۵ Chekhovich, Olga Dmitrieva, Samarkandskie dokumenty
 vladeniikh Khodzhi Akhrara v Srednei Azii u Afganistane. Moskva:

۷۶-۵۵۲، ۲۳۵-۱۰۷، ۱۹۷۴، Izdatel'stvo Nauka

وقف / امور مسجد / وقف املاک / وقف باغ / وقف حیوانات / وقف آلات کشاورزی / وقف
 برای بازماندگان

عبیدالله بن محمود خواجه احرار / اشخاص

سمرقند / بخارا مکان

۶۸ صفحه (PDF ۱۵،۱ MB) فنی

۲۶. وقف‌نامه‌ای از طرف یوسف میرزا ابن جهان‌شاه قرا قویونلو

تاریخ ۸۹۶ قمری / ۱۴۹۱ میلادی
 خلاصه وقف‌نامه‌ای از طرف یوسف میرزا ابن جهان‌شاه قرا قویونلو برای مدرس آستانه حضرت احمد ابن
 موسی علیه السلام (شاهچراغ) در شیراز، دو قریه خسرو آباد و ترکمان آباد که از توابع شیراز هستند به نفع
 مدرس مذکور وقف می‌شوند.

زبان فارسی

نوع سند وقف‌نامه

مقوله سند فرامین و رقم‌ها

انتشار مدرسی طباطبائی، حسین. «وقف‌نامه‌ای از ترکمانان قرا قویونلو»، فرهنگ ایران‌زمین، شماره ۲۰

(۱۳۵۳)، ص ۲۴۵-۲۶۵ و ۲۴۸-۶۵

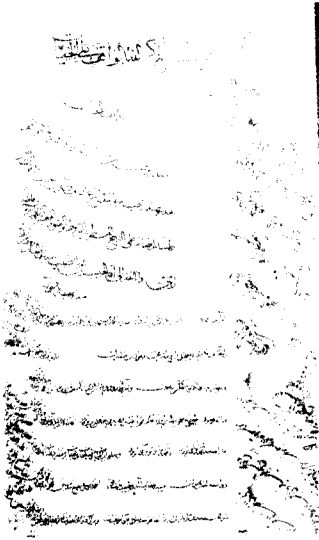
نمایه وقف / قرا قویونلو / موجب / ترویج علم و دانش / وقف قریه / وقف مدرس

اشخاص یوسف میرزا ابن جهان‌شاه قرا قویونلو

مکان خسرو آباد / ترکمان آباد / شیراز

۱۷ صفحه (PDF ۲،۷ MB) فنی

۲۷. وقفنامه خان احمد درباره ديه سوهان و طالقان

تاریخ	۹۱۴ قمری / ۱۵۰۸ میلادی
خلاصه	خان احمد دهکده سوهان و طالقان را به علاء الدین ابن نجم الدین محمود طالقانی و اولاد وقف می‌کند. این وقف تاکنون به قوت خود باقی است.
زبان	فارسی
خط	شکسته نستعلیق
نوع سند	وقفنامه
مقوله سند	فرامین و رقم‌ها
انتشار	ابو القاسمی، سید محمد تقی میرزا. «وقفنامه سوهان». فرهنگ ایران زمین، شماره ۱۱ (۱۳۴۲)، ص ۱۵۵-۱۶۸.
نمایه	وقف / وقف بر بازماندگان / وقف قریه /
اشخاص	احمد گیلانی / علاء الدین ابن امیر نجم الدین طالقانی
مکان	طالقان / سوهان / گیلان

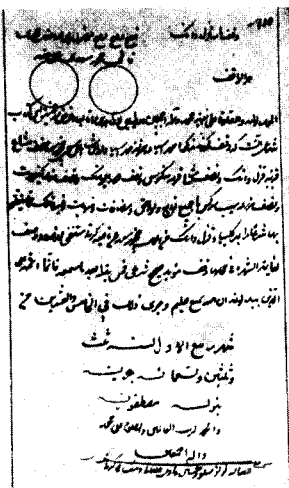
یادداشت
فنی
در این نشریه فقط عکس یک قسمت سند منتشر شده است.
۹ صفحه (PDF ۱,۶ MB)

۲۸. قبالة درباره چند قریه ارمنی

تاریخ	۱۴ رجب ۹۱۴ قمری / ۱۵۰۸ میلادی
خلاصه	قبالة قریه‌های طاتف، سواری، داشو، آفانندی، دانزه‌طاب، خودانان، حالیزور، شینهر، خوط، کیس، بردی، دستجرد، بنونیس، طاس، قراکلیسا و یک قطعه باغ که متعلق به شماون محراسیا ابن خاچطور ابن یعقوب انکله کوتی بوده و وقف وانک طاتف در استان سیونیک جنوب ارمنستان نموده است.
زبان	عربی
نوع سند	قبالة
مقوله سند	قباله‌جات و اسناد شرعی
محل نگهداری	آرشیو نسخ خطی ایروان
انتشار	Papazian, Akop Davidovich. Persidskie dokumenty Matenadarana: II vv.). Erevan: Izdatel'stvo Akademii Nauk Armianskoi ۱۶-۱۴) Kupchie
نمایه	SSR, ۱۹۶۸, ۹۹-۱۰۳, ۲۹۷-۳۰۲, ۴۶۵-۷۰, ۵۶۹-۷۱ وقف / مسیحیان / آرامنه / کلیسا / املاک / وقف باغ /
اشخاص	شماون محراسیا ابن خاچطور ابن یعقوب
مکان	ارمنستان / ایروان / سیونیک / قریه طاتف / قریه سواری / قریه آفانندی / قریه دانزه طاب / قریه خودانان / قریه حالیزور / قریه شینهر
فنی	۶ صفحه (PDF ۱,۲ MB)

۳۱. وقف‌نامه نصف املاک در چندین قریه

۳۲

تاریخ ۲۵ ربیع‌الاول ۹۳۳ / ۱۵۲۶ میلادی
خلاصه وقف‌نامه نصف املاک قریه‌های قزل‌وانک، منکنوس، اوانیک و مزارع کیغورت و سورب سرکیس که زکریا محراسیا و همراز محراسیا اولاد بارون شاهین وقف کلیسای قزل‌وانک نموده‌اند.
زبان فارسی
نوع سند وقف‌نامه
مقوله سند قباله‌جات و اسناد شرعی
انتشار Papazian, Akop Davidovich, Persidskie dokumenty Matenadarana: II Kupchie vv.). Erevan: Izdatel'stvo ۱۶-۱۴).
 ۱۹۶۸, Akademii Nauk Armianskoi SSR
 ۵۷۴، ۷۳-۴۷۲، ۳۰۴، ۱۰۵

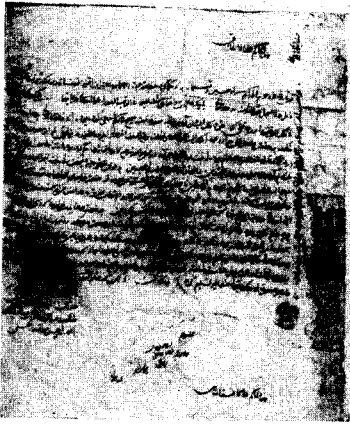
نمایه وقف / مسیحیان / ارامنه / کلیسا / وقف املاک
اشخاص زکریا محراسیا / همراز محراسیا
مکان ارمنستان / قزل‌وانک / منکنوس / اوانیک / کیغورت / سورب سرکیس / کلیسای قزل‌وانک
فنی ۲ صفحه (PDF ۲۰۱،۱ KB)

۳۳. وقف‌نامه شاه طهماسب

تاریخ ۹۳۵ قمری / ۱۵۲۹ میلادی
خلاصه در این وقف‌نامه، شاه طهماسب تمامی نهر مجدد واقعه در شهر حله از اعمال عراق عرب را بر "مشهدین مقدسین" در مشهد مقدس به نام مشهد غروی و حائری وقف کرده است.
زبان فارسی
نوع سند وقف‌نامه
مقوله سند فرامین و رقم‌ها
محل نگهداری مجموعه خصوصی اسماعیل دولشاهی
انتشار افشار، ایرج. «وقف‌نامه آب فرات از عهد شاه طهماسب»، فرهنگ ایران‌زمین، شماره ۱۴ (۱۳۴۵/۶)، ص ۳۱۳-۳۱۸.
نمایه صفویه / وقف نهر / وقف زیارتگاه /
اشخاص شاه طهماسب اول
مکان عراق / حله / مشهد غروی / مشهد حائری.
فنی ۵ صفحه (PDF ۸۴۶،۲ KB)

۳۴. حکم شرعی عطف به اوقاف خواجه احرار

۳۵

تاریخ ۱ محرم ۹۴۰ قمری / ۱۵۳۳ میلادی
خلاصه حکم شرعی قاضی عبد الاول بن عبد الواحد
اللیثی عطف به شکایت محمد یحیی علیه
مولانا بابا خواجه مربوط به املاک وقف، که از
طرف خواجه احرار، پدر بزرگ شاکی موقوفه
شده‌اند.
زبان فارسی
نوع سند حکم شرعی
مقوله سند قباله‌جات و اسناد شرعی
محل نگهداری مؤسسه وستوکوودینیجا (تاشکند)

Chekhovich, Olga Dmitrieva. Samarkandskie dokumenty 15-16 vv.: O vladeniiah Khodzhi Akhrara v Srednei Azii u Afganistane. Moskva: Izdatel'stvo Nauka, 1974. 303-04, 590

نمایه وقف / نقشبندیه / وقف املاک / شکایت وقف / قاضی وقف / اختلافات وقفی
اشخاص عیدالله بن محمود خواجه احرار / قاضی عبد الاول بن عبد الواحد الیثی / محمد یحیی / مولانا بابا
خواجه
مکان سمرقند
فنی ۲ صفحه (KB ۳۰۴۰ PDF)

۷۲

گزارشی از اسناد وقف (مرکز اسناد فرایبورگ)

۳۶. حکم شرعی عطف به وقف خواجه احرار

۳۷

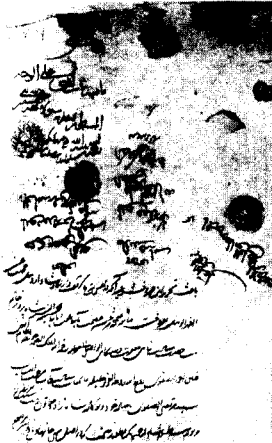

تاریخ ۱ جمادی الاولی ۹۴۰ قمری / ۱۵۳۳ میلادی
خلاصه حکم شرعی قاضی عبد الاول بن عبد الواحد
اللیثی عطف به شکایت مولانا عبد الفتاح بن
مولانا خدای بیردی، علیه محمد یحیی، نوه
خواجه احرار، مربوط به املاک وقف که از
طرف نوه خواجه احرار موقوفه شده‌اند.
زبان فارسی
نوع سند حکم شرعی
مقوله سند قباله‌جات و اسناد شرعی
محل نگهداری مؤسسه وستوکوودینیجا (تاشکند)

انتشار ۱۵ O-Chekhovich, Olga Dmitrieva, Samarkandskie dokumenty vladeniikh Khodzhi Akhrara v Srednei Azii u Afganistane. Moskva:

۸, ۵۹۱-Izdatel'stvo Nauka, ۱۹۷۴. ۳۰۷

نمایه وقف / نقشبندیه / وقف املاک / شکایت وقف / قاضی وقف / اختلافات وقفی
 اشخاص عیبدالله بن محمود خواجه احرار / قاضی عبد الاول بن عیسد الواحد اللیثی / مولانا عبد الفتاح بن مولانا خدای بیردی
 مکان سمرقند

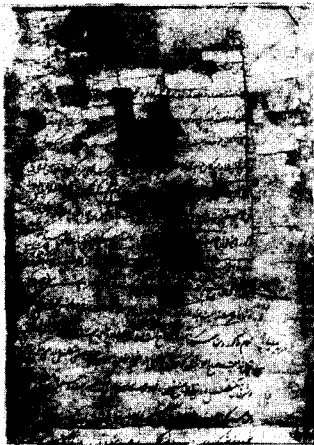
۳۸. وقفنامه زمین در اردبیل

تاریخ ۱۵ شعبان ۹۵۱ قمری / ۱۵۴۴ میلادی
 خلاصه قباله و وقفنامه چهار طسوج و دو شعیر از یک قطعه زمین واقع در شهر اردبیل که امیر جلال‌الدین معصوم بیگ صفوی متولی آستانه شیخ صفی‌الدین اردبیلی از مالکان سابق خرید و داخل موقوفات آن زاویه کرده است.
 زبان فارسی
 خط شکسته نستعلیق
 نوع سند وقفنامه
 مقوله سند قباله‌جات و اسناد شرعی
 محل نگهداری آرشیو نسخ خطی ایروان

انتشار Papazian, Akop Davidovich, Persidskie dokumenty Matenadarana: II Kupchie (14-16 vv.). Erevan: Izdatel'stvo Akademii Nauk Armianskoi SSR, 1968. 106-09, 305-08, 473-77, 575-77

نمایه وقف / متولی / وقف املاک / طسوج / شعیر / خرید موقوفه
 اشخاص جلال‌الدین معصوم بیگ صفوی
 مکان آستانه قدس شیخ صفی‌الدین / اردبیل
 فنی ۵ صفحه (KB ۷۴۲.۹ PDF)

۳۹. وقفنامه به سود زادگان خواجه احرار

تاریخ ۱۲ محرم ۹۵۳ قمری / ۱۵۴۶ میلادی
 خلاصه وقفنامه در خصوص چند قریه، قطعه زمین، باغ، کارگاه، دکان، آسیاب، حمام عمومی و املاک دیگر در سمرقند و حوالی آن و قشقه دریا. عواید این وقف برای مقبره خواجه احرار و بازماندگان آن، املاکی در کابل و حوالی آن برای تعمیر مدرسه‌ای در کابل استفاده می‌شود.
 زبان فارسی
 خط نستعلیق

نوع سند / وقف نامه
 مقوله سند / قباله جات و اسناد شرعی
 محل نگهداری / مؤسسه وستوکودینیچا (تاشکند)
 انتشار / Chekhovich, Olga Dmitrieva, Samarkandskie dokumenty 15-16 vv.: O vladeniakh Khodzhi Akhrara v Srednei Azii u Afganistane. Moskva: Izdatel'stvo Nauka, 1974. 316-41, 596-624
 نمایه / وقف / نقشبندیه / املاک / وقف قریه / وقف زمین / وقف باغ / وقف مغازه / وقف آسیاب / وقف حمام / تعمیر مدرسه / وقف برای بازماندگان / امور مقبره
 اشخاص / عبیدالله بن محمود خواجه احرار /
 مکان / سمرقند / کابل
 فنی / ۲۶ صفحه (PDF ۶۰ MB)

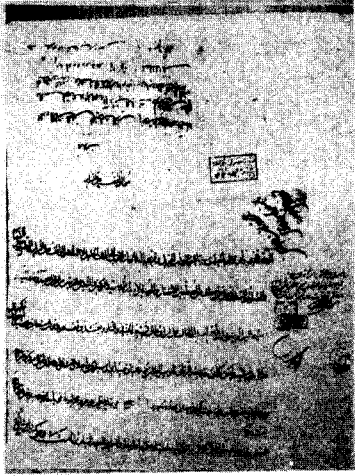
۴۰. فرمان شاه طهماسب اول صفوی

تاریخ / جمادی الاول ۹۵۷ قمری / ۱۵۵۰ میلادی
 خلاصه / فرمان به کارگزار اداره وقف آتش حلال خان احمد بیگ صفوی درباره حل مشکلات آبیاری.
 زبان / فارسی
 خط / نستعلیق
 نوع سند / فرمان
 مقوله سند / فرامین و رقم‌ها
 محل نگهداری / موزه آذربایجان (تبریز)
 انتشار / Fragner, Bert. "Das Ardabiler Heiligtum in den Urkunden." Wiener ۱۶۹ (۱۹۷۵), ۶۷ Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes (+plates).- ۲۱۵ ۷۷-۱۷۶

نمایه / صفویه / وقف / میراب / حقاچه / اداره وقف / آبیاری / وقف مزرعه / فرمان وقفی
 اشخاص / آتش حلال خان احمد بیگ صفوی / شاه طهماسب اول
 مکان / آستانه قدس شیخ صفی الدین / اردبیل / آذربایجان
 فنی / ۱ صفحه (PDF 145.3 KB)

۴۱. وقف نامه از طرف زینب بیگم

تاریخ / ۹۹۷ قمری / ۱۵۸۹ میلادی
 خلاصه / شاهزاده زینب بیگم، دختر شاه طهماسب اول صفوی از محترم‌ترین بانوان حرم شاه عباس بوده و شاه در بیشتر امور با او مشورت می‌کرده است. به شهادت فرمان‌ها و وقف نامه‌های موجود، این بانوی صفوی موقوفاتی داشته که موقوفه او بر بقعه متبرکه حضرت عبدالعظیم علیه السلام در ری (به تاریخ ۹۹۷ هـ.ق) از آن جمله است. علاوه بر این تجدید بنای مزار شاهزاده حسین (ع) در قزوین و کتیبه سر در جنوبی همین بقعه (به تاریخ ۱۰۴۰ هـ.ق) از کارها و یادگارهای اوست.
 زبان / فارسی
 خط / شکسته نستعلیق

نوع سند وقف‌نامه
 مقوله سند فرامین و رقم‌ها
 محل نگهداری آستانه عبدالعظیم حسنی (شهر ری)
 انتشار هدایتی، محمد علی. آستانه ری: مجموعه اسناد و فرامین، تهران: شرکت سهامی افست، ۱۳۴۴، ص ۹۳-۹۶.
 نمایه صفویه / وقف / وقف زنان / وقف شاهزادگان / وقف قریه / وقف مدرسه / وقف امامزاده / تعمیر امامزاده
 اشخاص شاهزاده زینب بیگم / شاه طهماسب اول
 مکان ری / آستانه عبدالعظیم
 فنی ۴ صفحه (PDF ۲,۳ MB)

۴۲. وقف‌نامه تبریز

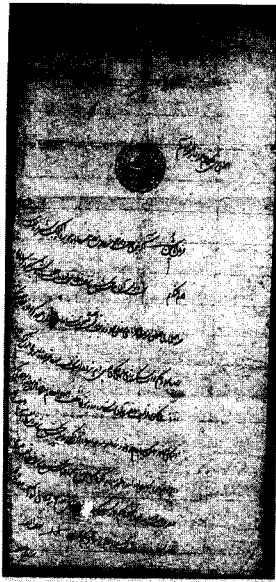

تاریخ ۹۹۸ قمری / ۱۵۹۰ میلادی
 خلاصه وقف املاک و مستغلات مصادره‌شده عده‌ای از اهالی تبریز و توابع، توسط حاکم انتصابی تبریز از جانب پادشاه عثمانی (وقف‌نامه).
 زبان فارسی
 خط نستعلیق
 نوع سند وقف‌نامه
 مقوله سند فرامین و رقم‌ها
 محل نگهداری سازمان اسناد ملی (تهران)
 انتشار شهرستانی، سید حسن، جلوه‌های هنر ایرانی در اسناد ملی، تهران: سازمان اسناد ملی، ۱۳۸۱، ص ۲۷.
 نمایه وقف / دولت عثمانی / والی / املاک مصادره شده / وقف مستغلات /
 اشخاص پادشاه عثمانی / حاکم تبریز
 مکان تبریز

۴۳. وقف‌نامه

۴۴

تاریخ رجب ۱۰۱۴ قمری / ۱۶۰۵ میلادی

خلاصه وقف‌نامه خسروآباد واقع در حومه شیراز برای حرم احمد بن موسی الکاظم علیه السلام (شاه چراغ).
زبان فارسی
خط نستعلیق
نوع سند فرمان
مقوله سند فرامین و رقم‌ها
محل نگهداری سازمان اسناد ملی (تهران)
انتشار شهرستانی، سید حسن، جلوه‌های هنر ایرانی در اسناد ملی، تهران: سازمان اسناد ملی، ۱۳۸۱، ص ۲۹.
نمایه وقف / امامزاده‌ها / امور امامزاده /
اشخاص شاه عباس اول / احمد بن موسی علیه السلام (شاه چراغ)
مکان شیراز / خسرو آباد / حرم شاه چراغ

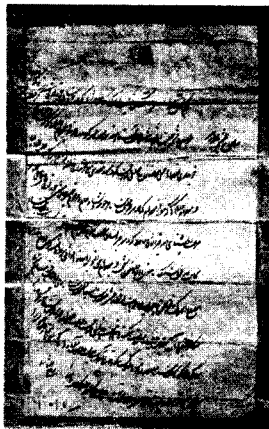
۷۶

گزارشی از اسناد وقف (مرکز اسناد فرایبورگ)

۴۵. فرمان شاه عباس

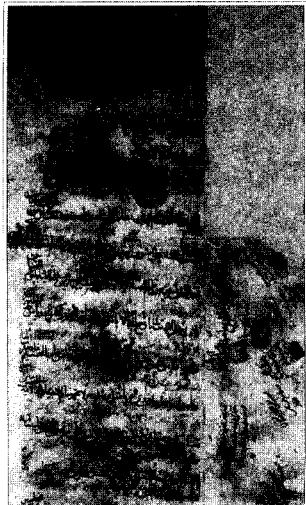
۴۶

تاریخ ربیع الثانی ۱۰۱۷ قمری / ۱۶۰۸ میلادی
خلاصه فرمانی مربوط به موقوفه‌ای از شاه عباس.
زبان فارسی
خط شکسته نستعلیق
نوع سند فرمان
مقوله سند فرامین و رقم‌ها
انتشار «اسناد و اوراق قدیمی»، فرهنگ ایران‌زمین، شماره ۱۲ (۱۳۴۳)، ص ۳۴۰-۳۴۵.
نمایه صفویه / وقف / دستور و قفی
اشخاص شاه عباس اول
مکان مشهد

۴۷. فرمان شاه سلطان حسین

تاریخ ۱ محرم ۱۰۱۹ قمری / ۱۶۱۰ میلادی
خلاصه فرمان شاه سلطان حسین مبنی بر وقف یکی از بقاع متبرکه جزء موقوفات حضرت رضا علیه السلام.
زبان فارسی
خط نستعلیق
نوع سند فرمان
مقوله سند فرامین و رقم‌ها
محل نگهداری سازمان اسناد ملی (تهران)

انتشار شهرستانی، سید حسن، جلوه‌های هنر ایرانی در اسناد ملی، تهران: سازمان اسناد ملی، ۱۳۸۱، ص ۳۰.

نمایه صفویه / وقف / دستور وقفی / موقوفات امام رضا علیه السلام / وقف بر بقاع متبرکه
اشخاص شاه سلطان حسین صفوی
مکان گلپایگان

۴۸. فرمان شاه عباس

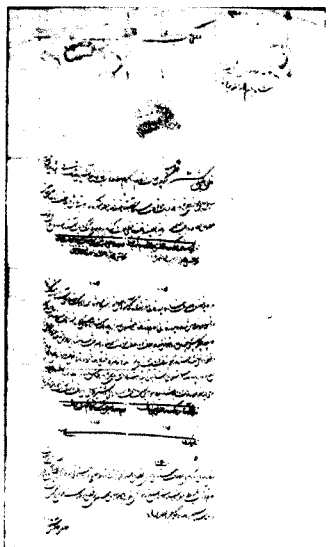
تاریخ شعبان ۱۰۶۶ قمری / ۱۶۵۵ میلادی
خلاصه فرمان شاه عباس در خصوص تولیت میرزا نظام الدین احمد نسبت به موقوفه مدرسه منصوریه واقع در شیراز.
نوع سند فرمان
مقوله سند فرامین و رقم‌ها
محل نگهداری سازمان اسناد ملی (تهران)
انتشار شهرستانی، سید حسن، جلوه‌های هنر ایرانی در اسناد ملی، تهران: سازمان اسناد ملی، ۱۳۸۱، ص ۳۱-۳۲.
نمایه صفویه / وقف / متولی / انتصاب / وقف مدرسه / تولیت وقف
اشخاص شاه عباس اول / میرزا نظام الدین احمد
مکان شیراز / مدرسه منصوریه

۴۹. وقف‌نامه سعد بن محمد مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

۵۰.

تاریخ ۱۵ جمادی الاولی ۱۰۷۸ قمری / ۱۶۶۷ میلادی
خلاصه وقف‌نامه خانان توسط سعد بن محمد وزیر هراتی در مشهد و نحوه تولیت آن.
زبان فارسی
خط شکسته نستعلیق
نوع سند وقف‌نامه
مقوله سند فرامین و رقم‌ها
محل نگهداری سازمان اسناد ملی (تهران)
انتشار شهرستانی، سید حسن، جلوه‌های هنر ایرانی در اسناد ملی، تهران: سازمان اسناد ملی، ۱۳۸۱، ص ۳۷-۳۸.
نمایه وقف بوقف خانان/تولیت وقف / وقف کاروانسرا
اشخاص سعد بن محمد/
مکان مشهد / هرات

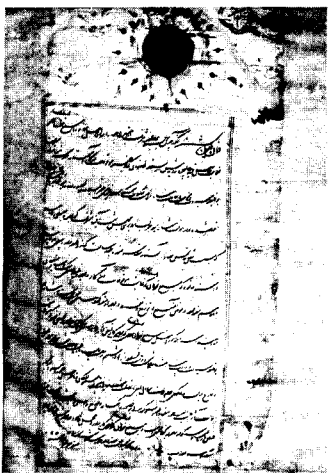
۵۱. فرمان شاه سلیمان اول

تاریخ جمادی الثانی ۱۰۸۴ قمری / ۱۶۷۳ میلادی
 خلاصه ملا حیدر قاری بابت حفاظت از عمارت آرامگاه حاتم بیگ، موجب گرفته شده از اوقاف آستان قدس را می گیرد.
 زبان فارسی
 خط شکسته نستعلیق
 نوع سند فرمان
 مقوله سند فرامین و رقم‌ها
 محل نگهداری کتابخانه آستان قدس رضوی (مشهد)
 انتشار Busse, Heribert. Untersuchungen zum islamischen Kanzleiwesen an Hand turkmenischer und safawidischer Urkunden: Abhandlungen des Deutschen Archäologischen Instituts Kairo (Islamische Reihe, Band 1) 1959. 204-07

نمایه صفویه / وقف / اداره اوقاف / آستان قدس رضوی / موقوفات امام رضا (ع) / دستور وقفی
 اشخاص شاه سلیمان اول / ملا حیدر قاری / حاتم بیگ
 مکان مشهد / آستان قدس رضوی / آرامگاه حاتم بیگ
 فنی ۴ صفحه (PDF 2.6 MB)

۵۲. فرمان شاه سلیمان اول

تاریخ صفر ۱۰۹۵ قمری / ۱۶۸۴ میلادی
 خلاصه نود تومان تبریزی موجب گرفته شده از درآمد مالیات قریه طالجرو، وابسته به اصفهان را میرزا محمد ابراهیم الحسینی خادم آستان قدس دریافت می کند. درآمد مالیات این قریه مربوط به اوقاف آستان قدس است. این فرمان بعد از عرض میرزا محمد ابراهیم الحسینی صادر شده؛ زیرا که صاحب عریضه برای مدتی موجب خود را نگرفته بود.
 زبان فارسی
 خط شکسته نستعلیق
 نوع سند فرمان

Busse, Heribert. Untersuchungen zum islamischen Kanzleiwesen an Hand turkmenischer und safawidischer Urkunden: Abhandlungen des Deutschen Archäologischen Instituts Kairo (Islamische Reihe, Band 1) 1959, 215-17

مقوله سند
محل نگهداری
انتشار

صفویه / مالیات / مواجب / دستور وقفی / اوقاف آستان قدس / درآمد اوقاف / دستور وقفی
میرزا محمد ابراهیم حسینی / شاه سلیمان اول
اصفهان / آستان قدس رضوی / قریه طالجرو
۲ صفحه (PDF ۱,۶ MB)

نمایه
اشخاص
مکان
فنی

۵۳. فرمان شاه سلطان حسین

جمادی الاولی ۱۱۲۵ قمری / ۱۷۱۳ میلادی
یک دانگ از وقف بقعه زین العابدین به عنوان
سیورغال به اولاد سید میر علی داده می شود. گیرنده
فرمان میرزا محمد ربیع و متولی میرزا ابو القاسم
حسینی امامی هستند.

تاریخ
خلاصه
زبان
خط
نوع سند
مقوله سند
محل نگهداری
انتشار

فارسی
شکسته
فرمان
فرامین و رقم‌ها
موزه بریتانیا (لندن)
جهانپور، فرهنگ. «فرامین پادشاهان صفوی در موزه
بریتانیا»، بررسی‌های تاریخی، شماره ۴، ۴ (۱۳۴۸)،
ص ۲۶۴-۲۲۱ و ۳۹-۲۳۶ و ۵۹-۲۵۸.

صفویه / وقف / متولی / مصرف موقوفه / دستور وقفی
محمد باقر المجلسی / شاه سلطان حسین / شاه سلیمان اول
اصفهان / خلیج فارس / بقعه زین العابدین / سیورغال /
۴ صفحه (PDF ۱,۲ MB)

نمایه
اشخاص
مکان
فنی

۵۴. فرمان شاه طهماسب اول

ربیع الثانی ۱۱۴۳ قمری / ۱۷۳۰ میلادی
فرمان به متولیان وقف بقعه زین العابدین در مورد باغ دیوسلطان که متعلق به موقوفات است و
اجارهای از طرف شیخ الاسلام اصفهان مولا محمد شفیع پرداخت می شود.

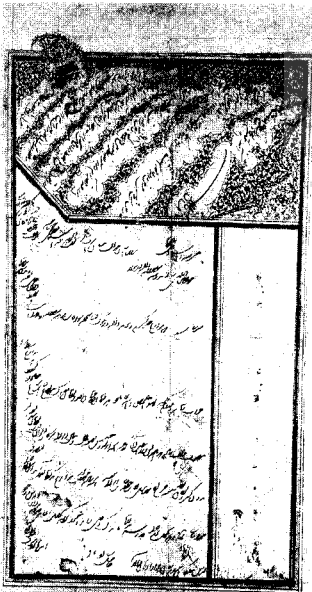
تاریخ
خلاصه
زبان

خط نستعلیق
 نوع سند فرمان
 مقوله سند فرامین و رقم‌ها
 محل نگهداری موزه بریتانیا (لندن)
 انتشار جهانپور، فرهنگ. «فرامین پادشاهان صفوی در موزه بریتانیا». بررسی‌های تاریخی، شماره ۴، ۴ (۱۳۴۸)، ص ۲۲۱-۲۶۴ و ۴۲-۲۶۱.
 نمایه صفویه / وقف / متولی / شیخ الاسلام / دستور وقفی
 اشخاص شاه طهماسب دوم / شیخ الاسلام اصفهان / مولا محمد شفیع
 مکان اصفهان / خلیج فارس / بقعه زین العابدین / باغ دیوسلطان
 فنی ۳ صفحه (PDF ۴۴۹.۰ KB)

۵۵. فرمان آقا محمد خان قاجار

۵۶

تاریخ ۱۲۰۸ قمری / ۱۷۹۴ میلادی
 خلاصه فرمان و جواب عرضه‌دانشست آغا محمد خان قاجار در خصوص مزارع موقوفه مدرسه منصوریه شیراز با اشاره به حکم محمد معصوم در سال ۱۱۴۲ هجری قمری.
 زبان فارسی
 خط شکسته نستعلیق
 نوع سند عرضه‌داشت
 مقوله سند فرامین و رقم‌ها
 محل نگهداری سازمان اسناد ملی (تهران)
 انتشار شهرستانی، سید حسن، جلوه‌های هنر ایرانی در اسناد ملی، تهران: سازمان اسناد ملی، ۱۳۸۱، ص ۶۰.
 نمایه وقف / قاجاریه / مالکیت زمین / مزارع وقفی / وقف مدرسه / موقوفات مدرسه
 اشخاص آقا محمد خان قاجار / محمد معصوم
 مکان شیراز / مدرسه منصوریه

۵۷. وقف‌نامه مدرسه سلطانی کاشان

۵۸.

تاریخ	ربیع الاول ۱۲۲۹ قمری / ۱۸۱۴ میلادی
خلاصه	وقف‌نامه در مورد مدرسه سلطانی کاشان و تولیت ملا احمد نراقی.
زبان	فارسی
خط	نستعلیق
نوع سند	وقف‌نامه
مقوله سند	قباله‌جات و اسناد شرعی
محل نگهداری	مجموعه خصوصی الهی نراقی
انتشار	افشار، ایرج. «وقف‌نامه مدرسه سلطانی کاشان»، فرهنگ ایران‌زمین، شماره ۲۳ (۱۳۵۷)، ص ۹۵-۱۰۸.
نمایه	وقف / متولی / قاجاریه / وقف مدرسه / تولیت وقف

وقف میراث جاویدان شماره ۲۲ زمستان ۸۹

۸۱

اشخاص

فتحعلی شاه قاجار / ملا احمد نراقی

مکان

کاشان / مدرسه سلطانی

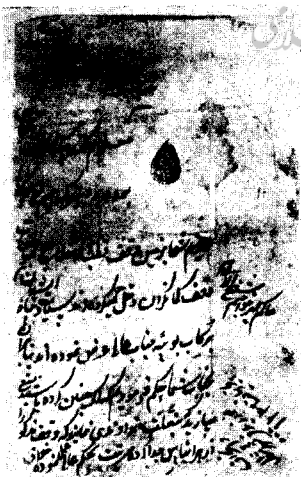
یادداشت

مدرسه در زمان فتحعلی شاه قاجار تأسیس شد. ملا احمد نراقی به عنوان رئیس مدرسه انتخاب شد. این سمت تا به امروز در این خانواده باقی مانده است. اصل وقف‌نامه امروز در اختیار الهی نراقی است.

۵۹. حکم امیر حیدر عطف به زمین وقف خواجه احرار

۶۰.

تاریخ	شوال ۱۲۴۰ قمری / ۱۸۲۵ میلادی
خلاصه	فرمان امیر حیدر بن شاه مراد که هر نوع دخالت در وقف خواجه احرار و عوایدش در کمانگران را منع می‌کند.
زبان	فارسی
خط	نستعلیق
نوع سند	فرمان
مقوله سند	قباله‌جات و اسناد شرعی
محل نگهداری	مؤسسه وستو کوو دینیجا (تاشکند)

Chekhovich, Olga Dmitrieva, Samarkandskie dokumenty 15-16 vv.: O vladeniakh Khodzhi Akhrara v Srednei Azii u Afganistane. Moskva: Izdatel'stvo Nauka, 1974. 373, 625

انتشار

نمایه وقف / نقشبندیه / دستور وقفی / دخالت در وقف /

اشخاص عبدالله بن محمود خواجه احرار / حیدر بن شاه مراد امیر بخارا
 مکان سمرقند / بخارا / کمانگران
 فنی ۱ صفحه (KB ۱۴۸,۴ PDF)

۶۱. وقف‌نامه گلپایگان

تاریخ ۱۲۶۱ قمری / ۱۸۴۵ میلادی
 خلاصه وقف‌نامه یکی از بناهای متبرکه در گلپایگان به نام هفده تن و شرح موقوفات و متولیان آن. «هفده تن» نام یک زیارتگاه و محله در بخش جنوبی شهرستان گلپایگان است. بنای فعلی این زیارتگاه در زمان صفوی ساخته شده است. طبق شجره‌نامه موجود در اداره اوقاف، هفده تن افرادی که در این محل مدفونند عبارتند از: امامزاده ابوالحسن فرزند حسن مجتبی، سلطان اسماعیل فرزند جعفر صادق، صالح و قاسم فرزندان جعفر بن علی، عباس و حسین و شهربانو و حلیمه و صفورا فرزندان موسی بن جعفر، علی اکبر و محمد فرزندان محسن فرزند علی فرزند حسین، محمود و محسن و عبدالله فرزند یحیی فرزند موسی الکاظم، موسی و مظفر فرزندان جعفر طیار، اسحق فرزند ابراهیم که مشخص نیست ابراهیم مزبور به کدام امام منسوب است.

زبان فارسی
 خط شکسته نستعلیق

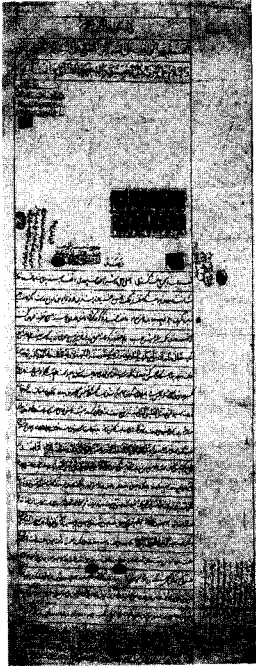
نوع سند وقف‌نامه
 مقوله سند قباله‌جات و اسناد شرعی
 محل نگهداری سازمان اسناد ملی (تهران)

انتشار شهرستانی، سید حسن، جلوه‌های هنر ایرانی در اسناد ملی، تهران: سازمان اسناد ملی، ۱۳۸۱.
 ۸۰-۷۹

نمایه وقف / متولی / اماکن متبرکه / وقف بر امامزاده
 اشخاص امامقلی خان (پسر الله وردیخان)
 مکان گلپایگان / بقعه هفده تن

۶۲. وقف‌نامه استرآباد

تاریخ ۱۲۶۴ قمری / ۱۸۴۸ میلادی

خلاصه وقف‌نامه باغ سلیمان‌خان قرانلوی قاجار واقع در استرآباد، وقف حضرت عباس بن علی بن ابی طالب علیه السلام و به تولیت آخوند ملا محمد رضا استرآبادی.

زبان فارسی

خط شکسته نستعلیق

نوع سند وقف‌نامه

مقوله سند قباله‌جات و اسناد شرعی

محل نگهداری سازمان اسناد ملی (تهران)

انتشار شهرستانی، سید حسن، جلوه‌های هنر ایرانی در اسناد ملی، تهران: سازمان اسناد ملی، ۱۳۸۱، ص ۸۲

نمایه وقف / متولی / قاجاریه / وقف باغ / سلیمان‌خان قرانلوی قاجار / حضرت عباس بن علی بن ابی طالب علیه السلام / آخوند ملا محمد رضا استرآبادی.

مکان استرآباد / باغ سلیمان‌خان قرانلوی

۶۳. عریضه معیشت از نجف

نسخه کاتبه رونویس از وقف‌نامه میراث جاویدان

۱۲۷۶ قمری / ۱۸۶۰ میلادی

تاریخ ۱۲۷۶ قمری / ۱۸۶۰ میلادی

خلاصه داعی این عریضه از دولت خواهش معیشت از مثال دیوانی قریه کلیسای سیر واقع در ارومیه می‌کند تا آسوده به تحصیل در عتبات عالیات پردازد.

زبان فارسی

خط شکسته نستعلیق

نوع سند عریضه‌داشت

مقوله سند مکاتبات

انتشار مدرسی طباطبائی، حسین. «اسناد و احکامی از خاندان افشار ارومی»، بررسی‌های تاریخی، شماره ۳، ۷ (۱۳۵۱)، ص ۱۴۵-۲۰۲، ۱۵۲ و ۱۷۷.

نمایه وقف / عریضه / مستمری / کسب علم

اشخاص ناصرالدین شاه

مکان نجف اشرف / ارومیه / قریه کلیسای سیر

یادداشت ظاهراً سند اصلی نیست و از فهرست عریضه‌ها گرفته شده است.

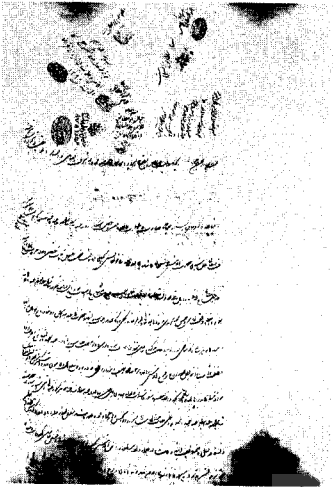
فنی ۱ صفحه (PDF 124.6 KB)

دعا کننده: میراث جاویدان

میراث جاویدان در دست سید علی بن حسین استوار است و در این وقف‌نامه...
 وقف‌نامه میراث جاویدان در دست سید علی بن حسین استوار است و در این وقف‌نامه...
 وقف‌نامه میراث جاویدان در دست سید علی بن حسین استوار است و در این وقف‌نامه...
 وقف‌نامه میراث جاویدان در دست سید علی بن حسین استوار است و در این وقف‌نامه...
 وقف‌نامه میراث جاویدان در دست سید علی بن حسین استوار است و در این وقف‌نامه...
 وقف‌نامه میراث جاویدان در دست سید علی بن حسین استوار است و در این وقف‌نامه...

۶۴. وقف‌نامه فاطمه سلطان خانم

۶۵

تاریخ شوال ۱۳۸۴ قمری / ۱۸۶۸ میلادی
 خلاصه فاطمه سلطان خانم یک دانگ مشاع از روستای رامین در شهریار و یک دانگ مشاع از آسیاب در قصبه حضرت عبدالعظیم را وقف ابدی امام حسین علیه السلام کرده است. وی تولیت آن را پس از مرگ به متولی آستانه عبدالعظیم واگذار کرده است.
 فارسی زبان
 نوع سند وقف‌نامه
 مقوله سند قبایله جات و اسناد شرعی
 محل نگهداری آستانه عبدالعظیم حسنی (شهر ری)
 انتشار هدایتی، محمد علی. آستانه ری: مجموعه اسناد و فرامین، تهران: شرکت سهامی افست، ۱۳۴۴، ص ۱۲۱-۱۲۲.

۸۴

گزارشی از اسناد وقف (مرکز اسناد فراپویرگ)

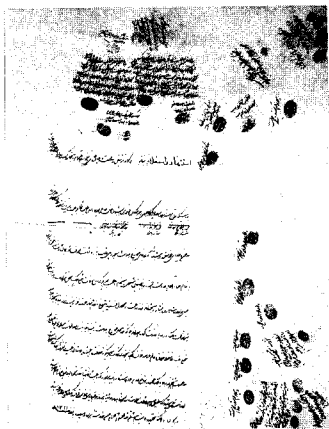
نمایه وقف / متولی / وقف قریه / وقف آسیاب / وقف بر امام حسین علیه السلام / آستانه عبدالعظیم حسنی
 اشخاص فاطمه سلطان خانم / ظل السلطان، علیشاه
 مکان ری / آستانه عبدالعظیم / شهریار / روستای رامین / آستانه عبدالعظیم
 فنی ۲ صفحه (PDF ۱,۷ MB)

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

۶۶. وقف‌نامه چند قریه

تاریخ ۱۲۹۰ قمری / ۱۸۷۴ میلادی
 خلاصه وقف‌نامه قریه‌های برایجان، دزآباد، زردوان و سیاه‌کلاه شیراز به عنوان پشتوانه مصارف تعزیه‌داری و نحوه تولیت آن.
 فارسی زبان
 خط شکسته نستعلیق
 نوع سند وقف‌نامه
 مقوله سند قبایله جات و اسناد شرعی
 محل نگهداری سازمان اسناد ملی (تهران)
 انتشار شهرستانی، سید حسن. جلوه‌های هنر ایرانی در اسناد ملی، تهران: سازمان اسناد ملی، ۱۳۸۱، ص ۱۰۲.
 نمایه وقف / متولی / قاجاریه / تعزیه‌داری / وقف قریه / امور مذهبی / تعظیم شاعر دینی
 مکان شیراز / روستای برایجان دزآباد / روستای زردوان / روستای سیاه‌کلاه

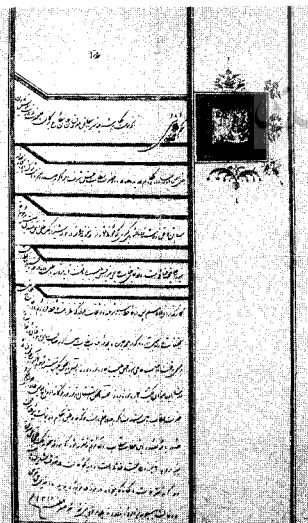
۶۷. استشهادنامه از اهالی زنجان و خمسه

تاریخ ۲۸ محرم ۱۳۱۱ قمری / ۱۸۹۴ میلادی
 خلاصه استشهاد عده‌ای از اهالی زنجان و خمسه مبنی بر غارت اموال وقفی روستاهای خرم دره، آقبلاغ و ... توسط افراد علی بیگ یاغی فارسی شکسته
 نوع سند استشهادنامه
 مقوله سند قباله‌جات و اسناد شرعی
 محل نگهداری سازمان اسناد ملی (تهران)

انتشار شهرستانی، سید حسن، جلوه‌های هنر ایرانی در اسناد ملی، تهران: سازمان اسناد ملی، ۱۳۸۱، ص ۱۶۷.

نمایه وقف / قاجاریه / غارت اموال وقفی / شکایت وقفی
 اشخاص علی بیگ یاغی
 مکان زنجان / روستای خرم دره / روستای آقبلاغ / خمسه

۶۸. رقم رکن الدوله

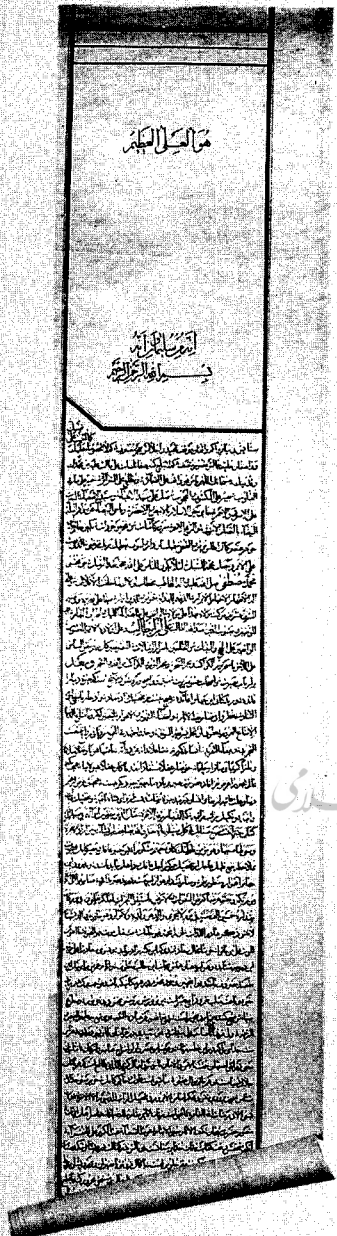

تاریخ صفر ۱۳۱۲ قمری / ۱۸۹۴ میلادی
 خلاصه رقم رکن الدوله در مورد مالکیت ورثه میرزا علی مجتهد نسبت به مزرعه سختویه واقع در شیراز و بطلان ادعای میرزا حسین طیب در مورد وقف خرید مذکور.
 زبان فارسی
 خط شکسته نستعلیق
 نوع سند حکم
 مقوله سند فرامین و رقم‌ها
 محل نگهداری سازمان اسناد ملی (تهران)
 انتشار شهرستانی، سید حسن، جلوه‌های هنر ایرانی در اسناد ملی، تهران: سازمان اسناد ملی، ۱۳۸۱، ص ۱۷۰.
 نمایه وقف / قاجاریه / مالکیت زمین / املاک / حکم وقفی / اختلاف وقفی

اشخاص محمد تقی میرزا رکن الدوله / میرزا علی مجتهد / میرزا حسین طیب
 مکان شیراز / مزرعه سختویه

۶۹. وقفنامه املاک در اصفهان

تاریخ	۱۷ ربیع الثانی ۱۳۳۱ قمری / ۱۹۱۳ میلادی
خلاصه	وقفنامه املاک میرزا سلیمان خان رکن الملک در اصفهان.
زبان	فارسی
خط	نستعلیق
نوع سند	وقفنامه
مقوله سند	قیالهجات و اسناد شرعی
محل نگهداری	سازمان اسناد ملی (تهران)
انتشار	شهرستانی، سید حسن، جلوه‌های هنر ایرانی در اسناد ملی، تهران: سازمان اسناد ملی، ۱۳۸۱، ص ۲۲۲.
نمایه	وقف / وقف املاک / قاجاریه / وقف مسجد / وقف مدرسه
اشخاص	میرزا سلیمان خان رکن الملک
مکان	اصفهان

منابع و مآخذ:

- «آشنایی با اسناد ملی ایران»، گنجینه اسناد، سال ۵، شماره ۱۷ و ۱۸، بهار و تابستان ۱۳۷۴.
- پایگاه بانک اطلاعات www.asnad.org
- خان محمدی، علی اکبر، «سرنوشت اسناد و مدارک کاغذی در قرن بیست و یکم و هزاره سوم میلادی»، گنجینه اسناد، سال ۱۰، شماره ۷۳، بهار و تابستان ۱۳۸۸.
- ستوده، مولود، «آشنایی با بانک اسنادِ رقمی (دیجیتالی) - Asnad.org»، گنجینه اسناد، سال ۱۰، شماره ۷۵، پاییز ۱۳۸۸.

پی نوشت

۱. خان محمدی، علی اکبر، «سرنوشت اسناد و مدارک کاغذی در قرن بیست و یکم و هزاره سوم میلادی»، گنجینه اسناد، شماره ۱۰، ص ۹۵-۹۶.